

LUNDS
UNIVERSITET

“Ett pris man får betala...”

En rättssociologisk intervjustudie om polisanställdas uppfattningar
kring Hemliga tvångsmedel

Av: Christian Davidsson & Amanda Manecke

LUNDS UNIVERSITET

Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Vårterminen 2024

Handledare: Ana-Maria Vargas Falla

Examinator: Matthias Baier

Abstract

The study consists of an underlying desire to examine the different factors regarding covert surveillance methods police in Sweden use. Sweden's police force uses of the methods have had different implications and been a part of the criminal policymaking-debate with those for and against the capacity of the law. This study wants to examine this law-changes and capacities from the perspective of the police regarding their perceptions and appraisals as to the applications of covert surveillance. Three individuals of interest have been interviewed with semi-structured qualitative methods with the intentions of showcasing their perception of working with the new capacities of covert surveillance linked to previous research. The empirical data have then been analyzed through a thematic approach and in relation to Michael Lipsky's "*Street-level bureaucracy theory*", in addition to John Rawls "*A Theory of Justice*".

The empirical data through thematic analysis showcase four components of the implementation of covert surveillance. The results illustrate that the interviewed individuals have an understanding of their role in the use of covert coercion. This perception of responsibility is crucial in a role where preserving privacy while simultaneously recognizing the potential for effective crime prevention. Through the analysis of the empirical data, theoretical framework and previous research the study displays a refined and deepened understanding of the ethical, legal and operational aspects surrounding covert surveillance. Thus in order to have adequate and righteous crime prevention, these factors, especially privacy should be taken into consideration.

Nyckelord: brottsprevention, effektivitet, hemliga tvångsmedel, integritet, polis

Antal ord: 14 738

Förord

Vi vill tacka intervjupersonerna som har tagit sig tid att medverka i vår studie. Utan er medverkan hade inte studien kunnat genomföras.

Vi skulle även vilja tacka medstudering och lektorer som hjälpt oss att genomföra denna uppsats med feedback och opponering.

Tack!

Christian Davidsson & Amanda Manecke

Maj 2024, Lund

Innehållsförteckning:

“Ett pris man får betala...”	1
Abstract	2
Förord	3
Innehållsförteckning:	4
Begrepp och förkortningar	6
1. Inledning	7
1.1. Introduktion	7
1.2. Problemformulering	8
1.3. Syfte och frågeställning.....	9
1.4. Avgränsning.....	9
1.5. Rättssociologisk relevans.....	10
2. Bakgrund	11
2.1. Lagens ursprung och utredningar.....	11
2.1.1. Föregående lagar	11
2.1.2. Proposition och betänkande till lagändringen	11
2.1.3. Nya lagen- hemliga tvångsmedel.....	13
2.2. Tillämpningen inom polismyndigheten.....	13
2.3. Statliga granskningar	13
2.4. Europeiska och internationella regleringar	15
3. Forskningsöversikt	16
3.1. Tillvägagångssätt.....	16
3.2. Inklusions- och exklusionskriterier.....	16
3.3. Sök- bearbetningsprocess.....	18
3.4. Deskriptiv analys.....	19
3.5. Tematisk analys	19
3.5.1. Tema 1: Lagens restriktioner på övervakning och myndighetsutövande.....	19
3.5.2. Tema 2: Den allt mer utvecklade teknologin som faktor.	21
3.5.3. Tema 3: Nödvändigheten, säkerheten och integriteten.....	23
3.6. Slutsats av forskningsläget.....	24
4. Teori	25
4.1. Lipskys “Street-level bureaucracy”	25
4.2. “A theory of Justice”	26
5. Metod och material	29
5.1. Studiens utformning och utgångspunkt.....	29
5.2. Urval.....	29
5.3. Insamling av empiri.....	30
5.4. Presentation av data och analysmetod	31
5.5. Metodologiska överväganden	32
5.6. Reliabilitet och validitet.....	33
5.7. Etiska överväganden och forskningsetik.....	34
6. Resultat	35

6.1. Tillämpning.....	35
6.2. Lagstiftningen	36
6.3. Effektivitet.....	39
6.4. Integritet.....	41
7. Analys.....	44
7.1. Polismyndighetens möjlighet att tillämpa lagen.....	44
7.2. Polisanställdas uppfattningar om lag, opinion mm.....	46
7.3. Effektiviteten i praxis och dess påverkan	48
7.4. Integritetsprincipen	50
7.5. Slutsats av analysen	52
8. Diskussion och slutsats.....	54
8.1. Kritiska reflektioner	54
8.2. Perspektiv på resultatet	55
8.3. Slutsats.....	56
8.4. Vidare forskning	57
Referenser.....	58
Böcker:	58
Artiklar och media:.....	59
Lagar och förordningar:.....	60
Tidigare forskning:.....	61
Bilagor	64
Bilaga 1.....	64
Bilaga 2.....	64
Bilaga 3.....	65
Bilaga 4.....	66
Bilaga 5.....	67

Begrepp och förkortningar

ECHR- European Court of Human Rights

Hak- Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

Hemliga tvångsmedel- syftar till SFS 2023:540

HKÖ- hemlig kameraövervakning

HRA- hemlig rumsavlyssning

Hök- hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

SFS- Svensk Författningssamling. Lagtext med efterföljande specifikt nummer

SIN- Säkerhets-och integritetsskyddsnämnden

SOU- Statens offentliga utredningar

1. Inledning

1.1. Introduktion

“Det är helt omöjligt att klättra i kriminella hierarkier utan hemliga tvångsmedel [...]”

Rättsväsendets användning av hemliga tvångsmedel inom brottsutredning kan liknas med en debatt mellan säkerheten och den personliga integriteten. Sedan oktober 2023 har över 30 personer blivit gripna (Polismyndigheten 2024) efter lagändringarna om hemliga tvångsmedel (SFS 2023:540). Den svenska kriminalpolitiken har varit präglad av olika typer av betänkanden under de senare åren då den grova kriminella verksamheten i Sverige ofta ligger till grund för lagändringar (Prop. 2022/23:126, s. 60-61). Diskussionen återspeglas i den svenska riksdagens uppfattning och vilja att utöva befogenheterna gentemot polismyndighetens och säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel inom deras brottsbekämpning (ibid.). Samtidigt som det finns andra perspektiv som består av skeptiska blickar gentemot nya befogenheter och risker kring den personliga integriteten (Husabø 2013, s. 17; Björklund 2011, s. 359 ; Stoykova 2021, s. 2-3).

Statens makt och befogenheter kring hemliga tvångsmedel ska förebygga brott, trots att den samtidigt kan utgöra ett hot gentemot befolkningen (Flyghed 2000, s. 13). Detta hot kan utformas på olika sätt men en stark indikator gäller verkställande maktens befogenheter kring inskränkande myndighetsutövande för den enskilda individen (ibid., s. 13, 29). Det framgår ur Ekonomistyrningsverket (ESV) Forum (2023) att effektivitet är en korrelation mellan att vara kostnads-smart samtidigt som kvaliteten ökar, det vill säga att något är framgångsrikt utan att slösa resurser. Detta synsätt på effektivitet präglar polisens arbete när de väger integriteten mot att vara effektiv. Utifrån “World justice projects (WJP) rule of law” index är den svenska rättssäkerheten hög med en ranking på fyra i världen (World Justice Project 2023). Däremot kan man ifrågasätta rankingens korrekthet då de satta kriterierna enbart utgår från specifika bedömningsgrunder (ibid.). Rättssäkerheten är en av de viktigaste kriterierna i det svenska samhället där granskningar av myndigheter och dess anställda görs kontinuerligt.

1.2. Problemformulering

Den nya lagen om tvångsmedel har skapat fler befogenheter för poliser där deras uppfattningar kring lagen påverkar deras agerande och därmed samhället. Problematiken som ska identifieras och undersökas utgörs av lagstiftningarna kring hemliga tvångsmedel och hur rättsväsendet, eller mer specifikt polisen, tillämpar och tolkar lagstiftningen. Studien undersöker intervjuade polisanställdas egna perspektiv i användningen av hemliga tvångsmedel. Polisanställdas egna uppfattningar och befogenheter är en bidragande faktor där deras handlingar påverkar individer och deras privatliv. Uppfattningen och möjligheterna att göra skillnad skapar en grund i arbetet som de utför. Det är av vikt att deras handlingar och åsikter speglar samhället för att behålla tilliten till myndigheten. Fokuset ligger därmed på de polisanställdas uppfattningar av det brottspreventiva arbetet, effektiviteten av lagen vid tillämpning, men även hur de ser på integritet i relation till implementeringen. Detta för att öka medvetenheten och berika debatten mellan brottsbekämpningen och ökade risker för integritetskränkningar.

Under 2022 presenterade justitiedepartementet ett betänkande för en lagändring gällande hemliga tvångsmedel (Prop 2022/23:126). I denna proposition kunde man se tecken på betänkandets centrum som just bestod av den principiella diskussionen mellan polisens befogenheter och befolkningens integritet (ibid.). Genom denna diskussion ser studien ett behov av att spegla polisens perspektiv och det kunskapsgap som idag finns i detta område i forskningen. Denna studie ämnar att lyfta den problematik och diskussion som finns kring hemliga tvångsmedel där polisanställdas åsikter kan skapa nya insikter inom ämnet. Regeringens utredning pekar på att det finns problematiska faktorer gällande implementeringen och effektivitetsaspekter av hemliga tvångsmedel i dagens samhälle. Därmed ämnar lagändringen att förbättra situationen (SOU 2022:19). Genom att undersöka polisanställdas åsikter och uppfattningar om denna lag kan en större insikt kring lagen ske ur ett nytt perspektiv. Genom denna insikt i ämnet kan man uppmärksamma om lagen kräver fler modifieringar för att vara ytterligare effektiv och gynnsam för samhället. Studien kan även uppmärksamma hur de, mänskliga faktorerna kan inverka i arbetets gång. Samhället idag är relativt splittrat där åsikter kring avlyssning är både negativ och positiv (Wallberg 2024, Aftonbladet 2022). Polisen

rapporterar i dagsläget om att lagen har genererat flertalet större gripanden och förebyggt potentiella brott (Polisen 2023).

1.3. Syfte och frågeställning

Polisanställdas uppfattning och tillämpning av hemliga tvångsmedel och avlyssning undersöks för att identifiera deras åsikter om applicerbarhet av dessa lagförändringar. Syftet med denna studie är alltså att fördjupa förståelsen för tillämpningen av hemliga tvångsmedel, samt ge en inblick i hur lagstiftningen verkar inom polisiär verksamhet. Studien belyser även hur balansen mellan effektiviteten och integriteten speglas. Detta genomförs av den insamlade empirin som visar på intervjupersonernas uppfattningar och värderingar gällande integritetsaspekten. Likaledes hur de värderar denna aspekt i förhållande till effektiviteten. Undersökningen av denna problematik kommer att genomföras med hjälp av två frågeställningar;

1. Hur bedömer polisanställda sina befogenheter kring att använda hemliga tvångsmedel och hur uppfattar de befogenheterna?
2. Hur ser polisanställda på effektivitet respektive integritetskränkningar vid tillämpning av hemliga tvångsmedel?

1.4. Avgränsning

Geografiska avgränsningar gör att studien inte får för stort urval av deltagare och förenklar tillgängligheten för studiens resurs- och tidsmässiga omfattning. Den tidsmässiga avgränsningen består av tydliga datum när studien kommer att behöva utföras. Urvalet av deltagare i den kvalitativa intervjustudien kommer att bestå av individer som har tillgång till kunskap samt tillämpar studiens forskningsämne (Bryman 2016, s. 498-499). Individer med denna kompetens är utredare inom polismyndigheten som hanterar och jobbar med brott där eventuella hemliga tvångsmedel tillämpas. Avgränsningarna gällande urvalet består därför av utredare, i olika befattningar, inom utredningsgrupper hos polismyndigheten. Studiens intervjufrågor styrs av problemformuleringen och syftar till att besvara frågeställningarna. Således kommer studien att utgå utifrån deras uppfattningar, värderingar, tankar och åsikter om tillämpningen av lagstiftningen gällande hemliga tvångsmedel. Resultatet är därmed inte

generaliserbart. Studien genomförs med en kvalitativ intervjustudie som sedan analyseras utifrån två teoretiska ramverk och tidigare forskning. Genom dessa avgränsningar definieras och tydliggörs studiens ramar och skapar ett fokus som bidrar till att öka relevansen för forskning (Bryman 2016, s. 474). Dessa avgränsningar innebär ett begränsat forskningsområde där enbart polisanställdas perspektiv är av vikt för forskning.

1.5. Rättssociologisk relevans

Rättssociologi handlar specifikt om förhållandet mellan rättsväsendet och samhället där deras relation för förhållningssätt till varandra är i centrum (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 10). Rättssociologin undersöker bland annat orsakerna bakom varför lagar följs eller ej, samt hur maktrelationer och social ställning påverkar rättssystemet (ibid.). I dess essens behandlar den rättssociologiska doktrinen om att förstå rättssystemets korrelation till olika sociala kontexter. Denna kontext är därmed relevant för studien då den utgår från polisanställdas ansvar och arbete mot samhället där hemliga tvångsmedel har beviljats.

För att enkelt förklara korrelationen mellan samhället och rätten som uttryck, kan den rättssociologiska blicken bidra med att skildra och förklara de händelser som uppstår vid användningen av hemliga tvångsmedel. Även hur andra aspekter som normer, mänskliga faktorer och kultur kan påverka rätten eller praxis. Rättssociologins ena förklaringsmodell består av fyra byggstenar som förenklar förståelsen (se bilaga 1). Kodifierad statsrätt och rättslig praxis är av större vikt för denna studie då det är specifikt rättsutövarens åsikter och uppfattningar kring de faktiska rättsliga reglerna och lagar som ligger till grund för studien. Mer specifikt de polisanställdas åsikter och uppfattningar. Denna korrelation är i fokus och aktuell i den politiska och samhälleliga diskussionen. Polisens verksamhet utgör en stor del av den rättsliga praxisen där lag "kommer till liv" och utförs genom tolkningar av lag. Dessa tolkningar och beslut påverkar i sin tur samhället och individens handlande. Det studien därmed gör, är att se till den formella rätten och hur den appliceras i reala scenarion. Genom att studera appliceringen utgör det därmed ett allmänintresse och är av vikt att sprida denna kunskap.

2. Bakgrund

Här presenteras föregående lagar generellt som sedan går över till den nuvarande gällande lagen samt tanke-processerna fram till besluten. Därefter görs kopplingen till polismyndighetens tillämpningar av lagen för att sedan ta upp de granskningar och utlåtanden som riktas mot lagen.

2.1. Lagens ursprung och utredningar

2.1.1. Föregående lagar

Lagen om hemlig dataavläsning kom 2007 (SFS 2007:979) vilket rubricerades "*åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott*" där olika typer av hemlig avlyssning tilläts för brottsprevention vid misstankar om grov brottslighet där bland annat mord, mordbrand, terrorism, spionage med mera var inkluderade. Korrigeringar, förtydliganden och andra ändringar har tillkommit till lagen flertalet gånger. För att se mer till nutid tillkom en temporär (femårig) lagändring om hemlig dataavläsning den 1 april 2020 (SFS 2020:62) där kompletterande förhållningar sker till lagen via SFS 2020:172. Denna lagändring prövades i en utredning om huruvida den bör bli en permanent lag vilket stod klart i november 2023 (SOU 2023:78). Utvärderingen var ämnad att ta ställning till lagen samt om andra eller vidare åtgärder behövdes. I slutändan vägs integriteten, behovet och effektiviteten mot varandra där ett av utfallen pekar på att den svenska lagstiftningen gällande tvångsmedel måste vara i linje med den tekniska utvecklingen (SOU 2023:78, s. 14). Ur utredningen framkommer det att lagen om hemlig dataavläsning ska fortsatt vara en enskild lag, samt att utredningen rekommenderade att införa dokumentationskrav vid hemlig dataavläsning och tvångsmedel (ibid., s. 23-24).

2.1.2. Proposition och betänkande till lagändringen

Den 1 juni 2023 lämnade justitiedepartementet över en proposition till riksdagen gällande hemliga tvångsmedel där deras förslag var att effektivisera det brottspreventiva arbetet vid grov brottslighet (Prop. 2022/23:126, s. 70-71). Det som låg till grund för

lagändringen var den eskalerande grova brottsligheten i Sverige inom kriminella nätverk och det ökade terrorhotet. Förslaget innehåller följande:

- Preventiva tvångsmedel ska få användas i fler fall i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet som förekommer inom kriminella nätverk.
- Under en förundersökning ska hemliga tvångsmedel få användas för att utreda flera brott vars samlade straffvärde överstiger en viss nivå.
- Brottskatalogerna ska utvidgas så att hemliga tvångsmedel kan användas för att utreda fler typer av brott.
- Tillstånd till hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning ska få knytas till en misstänkt person i stället för en viss plats
- Överskottsinformation som har kommit fram vid hemliga tvångsmedel ska få användas för andra ändamål.
- Rättssäkerheten för den enskilde ska stärkas, bland annat genom förbättrade möjligheter till insyn och tillsyn.”

(Prop. 2022/23:126 s. 1)

Dessa förslag har undergått olika betänkanden och utretts under ett fåtal år där de centrala delarna i utredningen är den personliga integriteten och hur den ska förbli skyddad trots dessa inskränkande medel vid avlyssning (prop. 2022/23:126, s. 64). För att behålla det demokratiska samhälle som Sverige har kräver det att grundläggande rättigheter inte inskränks eller begränsas av ytterligare lagar.

De grundläggande rättigheterna regleras även av Europakonventionen (ECHR), Europeiska Unionen (EU) och Förenta nationerna (FN) vilket kommer att avhandlas ytterligare i punkt 2.4. nedan. En av de vitala pelarna i tillvägagångssättet för hemliga tvångsmedel tas upp i statens utredning där vikten av domstolsbeslut kring hemliga tvångsmedel är ett måste. Lagstiftningen skyddar den personliga integriteten genom att åklagare prövar ärendet i rätten (SOU 2022:19, s. 84-85). Utredningen lyfter även de straffskärpningar som skett under de senaste åren vilket i sin tur även gör att fler brott ingår i straffskalan för den potentiella lagändringen (ibid., s. 99-103). Dessa skärpningar av påföljder vid exempelvis grov misshandel, grovt olaga hot, grovt rån ingår numera i det överstigande straffvärde där hemliga tvångsmedel får användas (ibid.). I slutändan framkommer det att skyddet för individen är tillräckligt men att tillsyn kan behövas, men samtidigt påvisas även motsatsen där lagförslagen även innebär ökade risker (SOU 2022:19, s. 411;415;419-420).

2.1.3. Nya lagen- hemliga tvångsmedel

Lagändringen trädde i kraft den 1 oktober 2023 där flertalet korrigeringar av formuleringar gjorts, samt tillägg i lagen om hemlig dataavläsning (SFS 2020:62, SFS 2023:540). Paragraferna 4a, 4b och 6a §§ har tillkommit medan lydelserna i 4-7, 14, 15, 17, 18 och 27-29 §§ har korrigerats (SFS 2023:540). Hemliga tvångsmedel är fördelat på fyra delar: hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (Hak), hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (Hök), hemlig kameraövervakning (HKÖ) samt hemlig rumsavlyssning (HRA) (Tillsynsrapport 2021:5, s. 6). Dessa fyra delar regleras alla inom 27 Kap. i rättegångsbalken under 18-20 §§ (SFS 2023:534). Exempelvis är det förbjudet att ha rumsavlyssning i den misstänktes bostad vilket avhandlas i 4 § och 4 a § (ibid.).

2.2. Tillämpningen inom polismyndigheten

Vid en lagändring sker ett byte av rutiner hos polismyndigheten med nya arbetsuppgifter eller förhållningssätt. Lagen om hemliga tvångsmedel skapade en förändring av tillämpningen. Utredare och spaningsledare för fler typer av brott kunde numera tillämpa hemliga tvångsmedel på brottsliga handlingars samlingsvärde som översteg 2 år i påföljd (SFS 2023:540, SOU 2022:19). När beslut om hemliga tvångsmedel görs av ansvarig polisanställd tas denna förfrågan vidare till en åklagare (Tillsynsrapport 2021:5, s. 23). Åklagaren tar i sin tur ett beslut och går vidare till domstol där förfrågan om hemliga tvångsmedel antingen avslås eller accepteras (ibid). Trots att denna rutin gäller för 2020 års lagstiftning sker lagändringens rutiner på liknande vis även idag. Efter att tillstånd getts sätts medel in för avlyssning, vilket polismyndigheten ansvarar för (Tillsynsrapport 2021:5, s. 23). Däremot är det åklagarens ansvar att se till att beslutet är inom de ramar som finns i lagstiftningen (ibid.).

2.3. Statliga granskningar

De statliga granskningarna av de polisiära befogenheterna gällande hemliga tvångsmedel består av en regeringsskrivelse (skr. 2023/24:47) och en tillsynsrapport (2021:5). Regeringsskrivelsen är genomförd av regeringen och består av en redovisning av

användningen av hemliga tvångsmedel under 2022. Tillsynsrapporten är genomförd av rikspolischefens kansli. Tillsynsrapporten (2021:5, s. 8-9) ämnar att tillse hanteringen och tillämpningen av regler som gäller vid användning av hemliga tvångsmedel.

I tillsynsrapporten framkommer olika iakttagelser om polismyndighetens hantering av material som insamlats med olika former av hemliga tvångsmedel (Tillsynsrapport 2021:5). Tidigare granskningar från Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) tas i beaktning i den nya ärendegranskningen. Granskningen konstaterade att polismyndigheternas hantering av verkställande av förstöringsbeslut måste ses över i och med att den inte följer de framtagna riktlinjerna (ibid., s. 26, 34). I tillsynsrapporten framkommer det att hanteringen gällande förstöringsprocessen har förbättrats men att det inte är ett fulländat mål från polismyndigheten. Det framgår att det krävs fler åtgärder för att nå upp till kraven gällande förstöringsprocessen (ibid.). Däremot ges en förklaring till denna diskrepans då många utredare inte har tillgång till dessa datasystem och därmed inte heller utför och verkställer förstöringsbeslutet. Det insamlade materialet hanteras även på enskilda datorer, USB-stickor och hårddiskar, vilket gör materialet utspritt och svårare att verkställa ett förstöringsbeslut eftersom materialet inte finns samlat på en enskild plats (Tillsynsrapport 2021:5, s. 30-34).

I regeringens redovisning av hemliga tvångsmedel 2022 tas det upp andra iakttagelser gällande Polismyndighetens tillämpningar och ytterligare åtgärder (skr. 2023/24:47, s. 50). Det anses finnas förbättringsmöjligheter gällande användningen och datalagringen inom brottsbekämpande ändamål (ibid.). En statlig utredning tillkommer för att bedöma datalagringen och rättsväsendets brottsbekämpning med beaktning av den ständigt utvecklande teknologiska utvecklingen (SOU 2023:22, s. 89). Detta resulterade i att brottsbekämpande myndigheter gavs ytterligare befogenheter i syfte att förenkla myndighetsutövandet (skr. 2023/24:47, s. 51). Regeringens redovisning behandlas även i propositionen gällande hemliga tvångsmedel (prop. 2022/23:126, se 2.1.2). Syftet att ge ytterligare befogenheter till de brottsbekämpande myndigheterna var att förhindra, utreda och lagföra grov kriminalitet (skr. 2023/24:47, s. 51). Samtidigt som rättssäkerheten gällande dessa typer av ärenden har stärkts för att öka tillsyn och insyn (ibid.).

2.4. Europeiska och internationella regleringar

Sveriges lagstiftning förhåller sig till EU-lag och FN på grund av det medlemskap Sverige ingår i (Riksdagen 2023). Därtill finns även Europakonventionen som skyddar mänskliga rättigheter och organisationen agerar även som domstol samt lagstadgar för mänskliga rättigheter (European Convention on Human Rights nr 15 (CETS nr 213)). Skyddet som Europakonventionen skapar kring artikel 8, Rätt till skydd för privat- och familjeliv, väger tungt för lagstiftningen av hemliga tvångsmedel och ställer därmed ett krav på effektivitet för att rättfärdiga inskränkningar i privatlivet enligt utredningen (SOU 2022:19, s.63). Liknande skydd finns även inom FNs och EUs stadgar men inte i lika stor utsträckning som Europadomstolen (ibid., s. 64-67). Däremot har Europadomstolen krav på förutsägbarhet, där invånare skall veta inom vilka gränser som tvångsmedel får användas (ibid.).

3. Forskningsöversikt

Innehållet av tidigare forskning utgörs av tillvägagångssättet som används vid inhämtningen till genomförandet av en forskningsöversikt samt bearbetningsprocessen av data som har insamlats till forskningsöversikten (Hart 2018, s. 110). Även beskrivningen av den deskriptiva och tematiska analysen av det framställda och sammanfattande materialet som en kunskapsgrund till den aktuella studien (ibid., s. 31).

3.1. Tillvägagångssätt

Forskningsöversikten inleddes genom framtagande av relevanta sökord inom ämnet som skulle ge önskvärda vetenskapliga artiklar. Detta genomfördes utifrån Brymans beskrivningar av processen kring relevanta sökord (Bryman 2016, s. 154-155).

De initiala sökorden gav ett fåtal relevanta resultat som gav kunskapsmässig grund till ämnet och utifrån dessa sökord skapades fler synonymer utifrån materialet som framkom. Dessa sökord var exempelvis Sverige, tvångsmedel, övervakning och polis. Sökorden skrevs istället på engelska och fler konstellationer av sökningar gjordes. Dessa konstellationer speglade ämnets kunskapsbas samt identifierade kunskapslucka i forskning från olika databaser. Det har även skapats inkluderings- och exkluderingskriterier för att få en specificerad omfattning av materialet samt behålla relevans och användning inom ämnet.

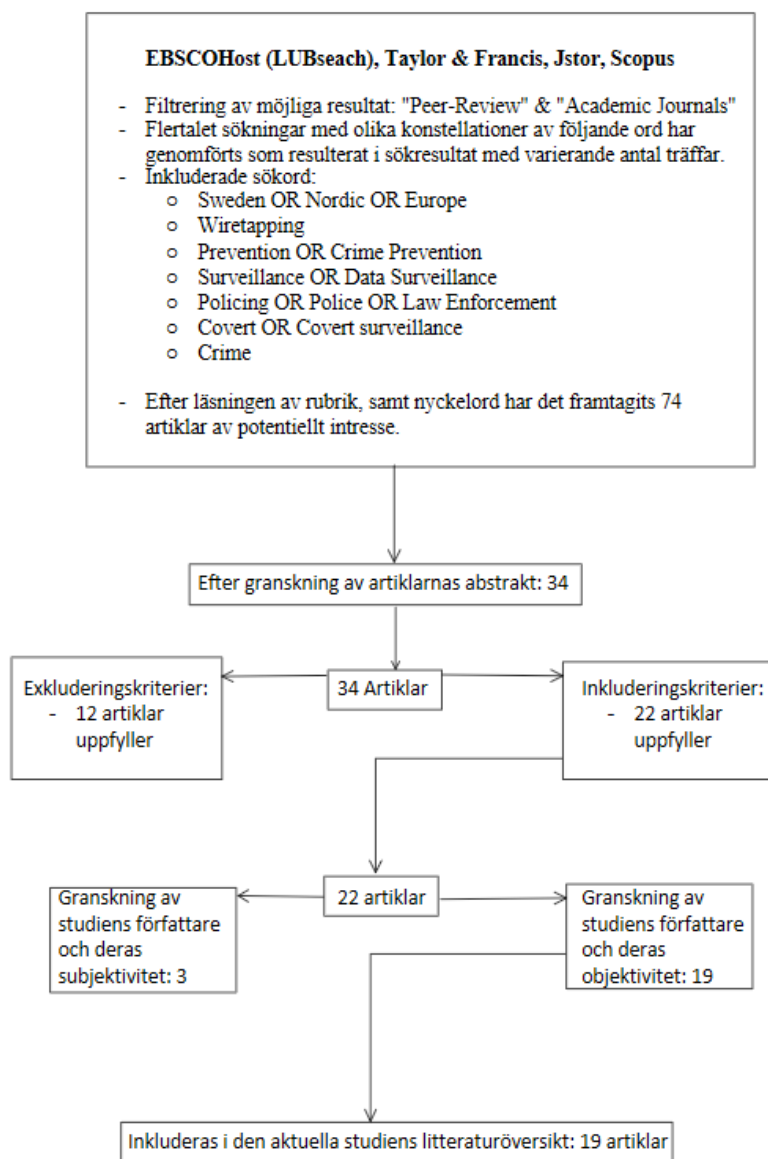
3.2. Inklusions- och exklusionskriterier

Inklusions- och exklusionskriterierna (se bilaga 2) är framtagna för att säkerställa kvalitet samt öka replikerbarheten inom de omfattande sökningarna (Bryman 2016, s. 484-485). Peer-reviewed säkerställer att artiklarna är granskade med vetenskaplighet och kvalitet i åtanke (Lindstedt 2019, s. 158-159). Vetenskapliga artiklarnas språk säkerställer att förståelsen för innehållet är så tydlig som möjligt och att det minimerar risken för feltolkning av artiklarnas innehåll. Majoriteten av de påträffade artiklarna är skrivna på engelska (ibid., s. 178). Granskning av artiklarnas författare har genomförts för att minimera riskerna för partiska finansieringar eller tendenser, subjektivitet i studiernas metod, analys eller politiska motiv (ibid., s. 159-161). Kriterier kring årtal

gäller aktualitet inom tidigare forskning, likväl tas en artikel med som undantag från kriterierna med anledning av artikelns omfattande relevans. Databaserna för sökningarna skapar en större replikerbarhet och öppenhet i studiens forskningsöversikt (Lindstedt 2019, s.183-185). Inriktningen på vetenskapliga artiklar gäller avgränsningen av det omfattande sökresultatet.

3.3. Sök- bearbetningsprocess

Figur 1. Sök och bearbetningsprocessen

Figur 1 är skapad i enlighet med Hart (2018, s. 103) och beskriver studiens bearbetningsprocess till forskningsöversikten. Figur 1 beskriver sökningsprocessen, inkluderings- och exkluderingsprocessen, granskning av relevans, samt granskning av partiska tendenser. Denna process resulterar sedan i de 19 inkluderade vetenskapliga artiklarna som kommer att utgöra forskningsöversikten.

3.4. Deskriptiv analys

All tidigare forskning är sammanställd enligt inklusions- och exklusionskriterierna (se bilaga 2) med ett undantag för årtalet 2007. Länderna behandlade i den tidigare forskning är i majoritet västerländska länder där stora delar av ländernas forskning görs på engelska, vilket är Sverige, Norge, Danmark, Storbritannien, USA, Schweiz och Turkiet. En av de 19 artiklarna är utformad med ett globalt perspektiv. Utfallet av länderna ovan beror på den avgränsning samt inklusions- och exklusionskriterier som gjorts. Huvudsakligen påverkar de språkliga inklusions- och exklusionskriterierna urvalet av artiklarnas ursprung. Samtliga är peer-review och uppfyller resterande av inklusionskriterierna (se bilaga 2). Sammantaget innehåller forskningsöversikten 19 inkluderade studier i den tematiska analysen (se bilaga 3).

3.5. Tematisk analys

I den tematiska analysen har 3 teman skapats och diskuteras för att påvisa gemensamma nämnare bland den insamlade litteraturen (Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s. 524-525). Dessa teman är (1) Lagens restriktioner på övervakning och myndighetsutövande, (2) Den alltmer utvecklade teknologiska faktorer, (3) Nödvändigheten, säkerheten och integriteten. Dessa faktorer och teman i forskningsöversikten skapar en förståelse för hur forskningsläget ser ut idag och vad som sägs i området kring hemliga tvångsmedel, övervakning och avlyssning.

3.5.1. Tema 1: Lagens restriktioner på övervakning och myndighetsutövande.

I tidigare forskning kan olika synvinklar gentemot användningen, eller ökade befogenheter kring övervakning identifieras (Husabø 2013, s. 7-9; Björklund 2011, s. 357-359; Stoykova 2021, s. 2 & Eneman, Ljungberg, Raviola & Rolandsson 2022, s. 224-227). Artiklarnas författare påvisar hur den ökade användningen av olika former av övervakningsmetoder och system även riskerar att inskränka individens och gruppens integritet (Turanjanin 2023, s. 132; Harfield 2010, s. 777; Ross 2007 s. 495-496; Brayne 2017, s. 978 & Freiwald & Metille 2013, s. 1273). Detta förhållningssätt gentemot den ökade övervakningen präglar samtliga av den insamlade forskningsöversikten (se bilaga 3). Trots dess olika angreppssätt till övervakningen har artiklarna en gemensam ståndpunkt där kritik mot avlyssning, datainsamling med mera görs.

Artiklarna präglas av ett förhållningssätt som utgår från olika rättsliga ramverk som de baserar sin studie på. Artiklarna analyserar respektive rättsregler inom enskilda eller flertal stater (Naarttijärvi 2013, s. 41; Ross 2007, s. 496; Freiwald & Metille 2013, s. 1274; Ünver 2018, s. 8-10; Bloss 2009, s. 226-228 & Husabø 2013, s. 4-6). Respektive lagar eller policys som kan anses lägga grunden för rättsväsendets befogenheter granskas och analyseras för att tydliggöra dess tillämpning inom praxis och de potentiella farhågor som kan genereras utifrån perspektiv gällande främst integritetskränkningar (Husabø 2013, s. 17; Björklund 2011, s. 359; Naarttijärvi 2013, s. 43; Ross 2007, s. 499-502; Freiwald & Metille 2013, s. 1294-1298; Ünver 2018, s. 16-17; Sausdal 2018, s. 466-467 & Bloss 2009, s. 235-236).

Artiklarna poängterar även statens paradoxala skyddsändamål och potentiella hot som utformningar av dessa typer av lagar skapar för medborgarna i samhället (Loftus, Goold & Giollabhui 2016, s. 643; Bahcecik 2015, s. 1225-1228; Bloss 2009, s. 235-236 & Dahl 2022, s. 220-221). Lagen sätter i många fall stopp för avlyssning och övervakning där inskränkningar av privatliv inte får ske, utan är under strikta förhållanden (SFS 2023:540). De befogenheter som myndighetsutövare ges är till för att motverka brott och är strikt begränsade för att öka tryggheten (Naarttijärvi 2016, s. 856; Naarttijärvi 2013, s. 45-47; Freiwald & Metille 2013, s. 1296-1301; Eneman et. al. 2022, s. 230; Bloss 2009, s. 235). De olika studierna argumenterar för att ett hot mot säkerheten måste vara överhängande för att ge legitima skäl att därmed inskränka någons privatliv (ibid.). De

potentiella riskerna av hemliga tvångsmedel uppmärksammas av Harfield (2010, s. 770-780) där forskaren lyfter vikten av professionalism mot individer som blir inskränkta och den höga risk som finns för korruption. Ur denna kontext påpekas även vikten av bevisföring och att det presenteras öppet och ärligt (ibid., s. 779-781).

De olika lagar som länder, framförallt i Europa, förhåller sig till är ofta konstituerade av EU eller liknande organisationer som ser till mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheter är en viktig punkt där lagar och förordningar implementeras från exempelvis EU (Husabø, 2013, s.5-6). Dessa tas i beaktning där övervägningar av myndigheters befogenheter granskas (Turanjanin 2023, s. 115; Naarttijärvi 2013, s. 61; Naarttijärvi 2016, s. 863; Stoykova 2021, s. 15; Freiwald & Métille 2013, s. 1272; Bahcecik 2015, s. 1224-1225; Harfield 2010, s. 788 & Ross 2007, s. 507-508). Liknande granskningar görs även från ett proportionalitetsperspektiv, om legitimitet finns.

“Proportionalitet bidrar i detta sammanhang till rationalitet och öppenhet i såväl de lagstiftningsprocesser som begränsar rättigheter som vid normprövning av sådan lagstiftning, egenskaper som i sin tur utgör viktiga beståndsdelar i rättsstatlighet.”

(Naarttijärvi 2013, s. 93)

ECHR och lagar kring mänskliga rättigheter utgör därmed en stabil grund där implementerade lagar från olika organisationer begränsar stat och myndigheters befogenheter över individer och samhället.

Samtidigt som framtoningen kring övervakningen kan ses som kritisk framhålls det även hur lagar och policys ska förhindra riskerna vid praxis (Harfield 2010, s. 794-795 Freiwald & Métille 2013, s. 1274-1275). Den praxis som polisanställda använder sig av, vid framför allt grövre brott, skapar en större befogenhet till myndigheter för att förebygga brottsligheten och skapa trygghet. Med dess olika typer av avlyssning och med civilklädda som övervakar ligger fokuset brottspreventivt (Loftus & Goold 2012, s. 278-279; Eneman et. al. 2022, s. 220; Sausdal 2018, s. 467 & Dahl 2022, s. 231-232). Befogenheterna som strikt regleras via lagar påverkar de individer vars jobb är att tolka och applicera dessa lagar i vardagen. Det handlingsutrymme som dem ges och den diskrepans som finns mellan lag och polisanställda påverkar arbetet och dess utfall (Sausdal 2018, s. 466-467; Dahl 2022, s. 227 & Bloss 2009, s. 226-227). Polisanställdas möjligheter att till exempel använda avlyssning utgörs av misstänks-graden och styrs av

lag (SFS 2023:540). Ett tydligt exempel på utökade befogenheter ges i extrema händelser, såsom terrorattentat där det i efterhand sker förändringar i lagar för att kunna jobba mer brottspreventivt och öka befogenheterna (Husabø 2013, s. 3-4 & Bloss 2009, s. 229).

3.5.2. Tema 2: *Den allt mer utvecklade teknologin som faktor.*

I polisiära utredningar används teknik som bevismaterial för att leda till fällande domar (Sausdal 2023, s. 469 & Stoykova 2021, s. 8-9). Insamlingen av bevisning kan ske i olika former; kameraövervakning, avlyssning eller digital forensik (Loftus 2019, s. 2075; Stoykova 2021, s. 8-9; Naarttijärvi 2013, s. 162-163 & Bloss 2009, s. 235-236). Teknologins utveckling påverkar och förändrar myndigheters arbete men också brottsligheten i sig (ibid.). Nya beslut och bedömningar om situationer och användningsområden måste uppdateras ofta för att lagstiftning ska ligga i fas (Naarttijärvi, 2013, s. 103-104). Användningen av den utvecklade tekniken skapar ett system som kan ses som komplext att applicera och använda i arbetslivet för utredare eller myndighetsutövare (Stoykova 2021, s. 16 & Loftus & Goold 2012, s. 285-286). Trots det ser viss forskning till de positiva aspekterna med den teknologiska utvecklingen, vilket kan översiktligt förenkla arbetet. Det är även utifrån ett effektivitetsperspektiv som Eneman et al. (2022, s. 224-228) exemplifierar hur effektiviteten vägs mot privatlivet och inskränkningen som de tekniska medlen tillför. Denna relation exemplifieras genom AI och hur den utvecklade funktionen kan eller inte kan kontrolleras beroende på ägande aktör (ibid., s. 227).

Utifrån de dilemman som skapas inom rättssystemet kan man se hur en del länder har fler restriktioner vid användandet av teknologi jämfört med andra. Ett konkret exempel på detta ges där jämförelsen mellan USA och Schweiz visar på hur ny teknik begränsas i Schweiz, medan USA använder denna teknologi fram till att den görs olaglig (Freiwald & Métille 2013, s. 1330-1331). Teknologin speglas tydligt i de olika arbetssätt som polisanställda använder sig av där arbetssättet har blivit anpassat efter teknologins utveckling (Loftus, Goold & Giollabhui 2016, s. 631 & Harfield 2010, s. 775). Trots att teknologins utveckling genererar nya möjligheter till avlyssning eller liknande, måste de regleras via lag för att försäkra sig om en rättssäkerhet och stabil integritet för individer (Naarttijärvi 2013, s. 276 & Husabø 2013, s. 7). Några av artiklarna tar även upp hur

traditionellt polisarbete ser ut där normen inte är utformad från teknologin (Harfield 2010, s. 773 & Loftus 2019, s. 2079). Den dolda verksamheten eller hemlig avlyssning är inte speciellt nytt som metodik, utan har enbart antagit en annan form i takt med den tekniska utveckling som sker (ibid.).

Utvecklingen av teknik sker i snabb takt där teknologin inte ännu har ett ramverk eller lagar. Det är en slags oro som uttrycks i att kunskapsluckan mellan teknologin och lagen uppstår, vilket kan påverka individens skydd av privatliv och inskränkningar (Stoykova 2021, s. 2; Naarttjärvi 2013, s. 280; Turanjanin 2023, s. 117 & Harfield 2010, s. 775). Det kan även förekomma olika typer av påtryckningar för att uppnå en större täckning av övervakning, vilken även argumenteras för att försämra individers integritet (Loftus, Goold & Giollabhui 2016, s. 631). Däremot är det av vikt att de medel som används är produktiva och är effektiva för att legitimeras (Brayne 2017, s. 980; Ross 2007, s. 531-532 & Naarttjärvi 2013, s. 57).

3.5.3. Tema 3: Nödvändigheten, säkerheten och integriteten

Vid ytterligare fördjupning av övervakning ser artiklarna till myndigheters etiska övervägningar för att få individer att bibehålla sitt privatliv (Eneman et. al. 2022, s. 227; Ünver 2018, s. 7; Naarttjärvi 2013, s. 181-193 & Bloss 2009, s. 227-229).

“As police surveillance authority expands its effect on both public safety and civil liberties must be measured to ensure that venerated democratic ideals are protected while promoting police efficacy.”
(Bloss 2009, s. 236)

Vid beslutsfattande krävs det att myndigheten har en rationell grund när beslut fattas om övervakning enligt Björklund (2011, s. 357). Det skildras även hur domstolar ibland rättfärdigar inskränkande domsbeslut, och ibland inte vid dessa inskränkningar av privatlivet (Husabø 2013, s. 13-16). Den tekniska övervakningen som görs av polisanställda väger effektivitet mot integritet (Eneman et. al. 2022, s. 228). Det som skiljer sig i dagens samhälle är synen på att dataavlyssning och övervakning ses som mer nödvändiga jämfört med tidigare (Naarttjärvi 2013, s. 202-203; Harfield 2010, s. 774, 800; Ross 2007, s. 498-499).

Stoykova (2021, s. 2-3) argumenterar för att rättssäkerheten kan hotas i domstol när användning av teknik ökar, då det är svårare för försvarare att skydda sina klienter mot "presumption of innocence" när digitala bevis aktivt eftersöks. Majoriteten av artiklarna delar Stoykovas (2021, s. 9) inställning till övervakning, där det argumenteras för den personliga integriteten.

"But there was little discussion of privacy infringement as something that had to be weighed against desired outcomes of increased use of camera surveillance."

(Björklund 2011, s. 360)

Vid dessa tillfällen tas lite hänsyn till de individer som drabbas av de integritetskränkningar som kan förekomma, med argument för att förebygga eller bekämpa brott. Staten gör därmed en övervägning mellan individens integritet och "samhällets bästa" för att motverka brott (Husabø 2013, s. 17; Björklund 2011, s. 359; Naarttijärvi 2013, s. 43; Ross 2007, s. 499-502; Freiwald & Metille 2013, s. 1294-1298; Ünver 2018, s. 16-17; Sausdal 2018, s. 466-467 & Bloss 2009, s. 235-236). Artiklar ovan argumenterar utifrån de ställningstaganden som behövs för att åstadkomma både ett rättssäkert och ett tryggt samhälle (ibid.). Det som är gemensamt för majoriteten av artiklarna är att de nämner filosofen och professorn Bentham samt Foucault och det panoptikon som de är kända för. Panoptikon och den övervakning som ett cirkulärt fängelse ofta liknas vid det samhälle som idag lever i (Björklund 2011, s. 357; Naarttijärvi 2013, s. 488-489 & Sausadal 2018, s. 471-472).

3.6. Slutsats av forskningsläget

Forskningsöversikten och den tematiska analysen pekar på en ökad oro för integritetskränkningar vid övervakning och hemlig avlyssning, däremot motiveras den av brottsförebyggande åtgärder. Forskningsläget visar på hur lagar och ramverk ska reglera och balansera integriteten och rättssäkerheten i det svåra läge som råder med en snabbt förändrande miljö på grund av teknologisk utveckling. Tidigare forskning i dagsläget ser denna komplexitet med höjer ett varningens finger för att en fortsatt politik med ökade befogenheter kommer att inskränka ytterligare på samhället och individers privatliv. Forskningens sammanställning är därmed intressant för att se hur den ställs i jämförelse med resultatet i denna studie.

4. Teori

Teoriavsnittet ämnar att berika analysen av det empiriska materialet. Genom användningen av två olika teoretiska ramverk kommer analysen att fördjupas och konkretiseras. Teorin om "Street-level bureaucracy" kommer utgöra det huvudsakliga teoretiska perspektivet i och med dess anpassningsbarhet gällande studiens omfång. Det andra teoretiska perspektivet utgörs av John Rawls "A theory of justice". Denna teorin är omfattande och har många användningsområden. Studien kommer därför att fokusera på en gren av Rawls teori vilket huvudsakligen berikar och nyanserar användningen av Lipskys teori.

4.1. Lipskys "Street-level bureaucracy"

"*Street-level bureaucracy*" hänvisar till Michael Lipskys utveckling av ett samhällsvetenskapligt begrepp som hädanefter kommer att benämnas som Gräsrotsbyråkrati. Lipskys centrala perspektiv gällande Gräsrotsbyråkrati syftar på offentligt anställda som tillämpar lagar och regler i deras yrkesvardag. Dessa individer i den offentliga verksamheten är till exempel poliser, lärare, domare eller socialarbetare (Lipsky 2010). Dessa roller implementerar de policys och lagstiftningar som det statliga ämbetet har bestämt ska gälla vid den aktuella situationen eller händelsen (ibid.). Enligt Gräsrotsbyråkratins teoretiska ramverk består dessa roller av individer som har betydande handlingsutrymme i sina tillämpningar och därmed kan styra i vilken utsträckning som dessa lagstiftningar eller policys implementeras (Lipsky 2010, s. 99-100). Handlingsutrymmet som begrepp förklarar de olika aspekter som kan ha en inverkan på lagstiftningens implementeringar i verkligheten. Handlingsutrymmet ser till de individuella förändringar eller tolkningar som den ansvariga aktören gör. Aktören med handlingsutrymme kan självmant implementera och tolka lagen där det finns utrymme för handlingar som inte är lagstadgade (Lipsky, 2010, s. 27; 99-100).

En beståndsdel av det teoretiska begreppet Gräsrotsbyråkrati behandlar hur polisen, lärare eller socialarbetare fattar beslut i direkta situationer (Lipsky 2010, s. 13). Lipsky menar att statliga lagstiftningar eller policyer är för komplicerade för att användas i situationer där mänskliga faktorer är involverade (ibid.). Enligt Gräsrotsbyråkratin är de individer som använder dessa statliga åtgärder, de "riktiga" beslutsfattarna och tillämpar

lagen utifrån sin egen kompetens och erfarenhet (ibid., s. 15). Kompetensen och erfarenheten ligger ibland till grund för policyn snarare än att lagen alltid appliceras i sin egentliga omfattning. Detta är på grund av att lagar ofta har vaga formuleringar för att öka handlingsutrymmet samt möjligheten för gräsrotsbyråkraterna att agera i viktiga situationer (ibid., s. 15). Andra aspekter av teorin gäller relationen mellan individer och Gräsrotsbyråkraterna där kontakten mellan dem oftast är ofrivillig (ibid., s. 55.56). Denna aspekt är högst närvarande vid polisiär verksamhet där individer blir konfronterade eller satta i komprometterande situationer. Teorin förklarar förhållandet som sker i individers jobb där deras befogenheter att handla och tolka lag är baserat på deras individuella uppfattningar. Lipsky uttrycker det som att gräsrotsbyråkratens arbete är utformat att vara tvetydig, vag eller motstridig (Lipsky 2010, s. 27). Utifrån dessa premisser skapas ett handlingsutrymme som i olika utsträckning används gräsrotsbyråkrater mot inblandade individer.

Baserat på studiens ramverk anses Lipskys Gräsrotsbyråkrati utgöra givande inslag i analysen. Studiens empiri utgörs av intervjuer med polisanställda där Gräsrotsbyråkrati som teoretiskt ramverk ses som väsentlig för att spegla de polisanställdas tillämpning och befogenheter. Offentligt anställda tillämpar statens policy i den dagliga polisiära verksamheten vilket innebär att teorin är passande för denna studie. Handlingsutrymmet blir således en intressant aspekt av denna offentliga verksamhet (Lipsky 2010, s. 99-100). Å andra sidan är det även av intresse att identifiera potentiella handlingsutrymmen för att återigen påvisa gräsrotsbyråkratens inverkan på lagstiftning och policys förfogande (Lipsky 2010, s. 99-100). Flexibiliteten av verkställandet gällande hemliga tvångsmedel blir vital då integritetsaspekten är påtaglig och en naturlig karaktäristisk del av tillämpningen. Utmätningen av handlingsutrymmet i empirin kommer således baseras på Lipskys (2010) teoretiska ramverk för att fördjupa studiens fynd.

4.2. "A theory of Justice"

"*A theory of justice*" är ursprungligen en amerikansk teori skapad av John Rawls och kommer att i följande teoriavsnitt benämnas vid dess svenska översättning; Rättviseteorin. Teorin utgår från individers individuella rättigheter och att dessa ska vara jämlika. Det vill säga att inte kväva eller ta ifrån individen dess frihet (Hesslow & Larsson

2020, s. 236-237). Däremot menar Rawls och teorin om rättvisa att samhällets ideal och uppfattningar om rättvisa inte alltid är i linje med det som anses vara korrekt (Mandle 2009, s. 12-13). Vidare förklaras det därmed att samhället kräver mekanismer och myndigheter som åtgärdar de fall där brottslighet sker (ibid.). Teorin ställer människans handlande som en moralisk kompass, där individens intressen avgör agerandet (Roberts & Sutch 2016, s. 205-206). Därmed är det varje individs egna uppfattningar som kommer påverka utfallet då människan har ett "mål i sig själva" (ibid.). Denna princip appliceras på den aktuella studien, där polisanställda som individer fattar beslut kring hemliga tvångsmedel utifrån sin moraliska kompass och mål (ibid.). Dessa mål kan vara satta från individen själv, via lag eller direktiv från en chef. Men då kan det filosofiskt diskuteras huruvida det längre är ett mål från individen. Rawls uttrycker olika "primära nyttigheter" som baseras på samhällets grund och väsentliga delar (Rawls 2005, s. 90-91). En av dessa nyttigheter är "*makt och privilegier knutna till ämbeten och befattningar som medför auktoritet och ansvar*" (ibid. s. 90-91). Auktoriteten och ansvaret appliceras i polisanställdas dagliga arbetsliv där överväganden mellan de båda görs. Rättviseteorin är präglad av filosofiska grunder och därmed kommer studien att fokusera på grenar som anses relevanta och givande. Rättviseteorin ger studien en fördjupning där Lipskys handlingsutrymme inte riktigt räcker till. Teorin utvecklar analysen och de polisanställdas uppfattningar om hemliga tvångsmedel där reflektioner över vad rättvisa är, integritet och vad som kan anses vara accepterade befogenheter står i centrum.

Rättighetsteoretiker ser skillnad på det rätta och det goda där det goda prioriteras framför det som är det rätta (Roberts & Sutch 2016, s. 207). Handlingar som utförs ska alltså maximera det goda samtidigt som rättigheter respekteras och inte kränker några andra individer (ibid.). Rawls strävan efter att maximera det "goda" blir, i situationer som hemliga tvångsmedel, abstrakta och svårbedömda. "Godheten" kan vara att beakta integriteten medan "godheten" också kan vara att effektivt bekämpa kriminalitet. En annan vinkel i samma tema är att rättvisa sker när acceptans i samhället har skett (Hesslow & Larsson 2020, s. 247). Denna vinkel av Rättviseteorin kan exemplifieras genom de lagar som har fullt accepteras av samhället. Det är enbart då en lag kan anses vara rättvis enligt teorin (ibid.). I boken "*Vad rättvisan kräver*" skapar Rawls bilden av individen och samhällets rättvisa som en frihet men även en känsla av moral (Rawls 2005, s. 158-161). Hans uppfattning är att om ett samhälle är välordnat ska det effektivt

regleras av en erkänd stat, där Rawls även talar om konsensus (ibid., s. 51-53). Utifrån den konsensus talar han om det enligt följande:

“[...] de fundamentala principer som bestämmer statens och den politiska processens allmänna struktur; maktfördelningen mellan lagstiftande, verkställande och dömande makt; majoritetsstyrets gränser.”

(Rawls 2005, s. 54)

Den allmänna strukturen om verkställande av lag görs av polisanställda vars arbete med hemliga tvångsmedel bör, enligt teorin, ligga i linje med medborgares åsikter och den demokrati som råder (ibid., s. 52-55). Även polisanställda är en del av samhället där deras åsikter också speglas i deras handlande.

Rättviseteorins filosofiska grunder, i förhållande till den mer praktiskt bundna Gräsrotsbyråkratin blir en givande komplettering till studien. Rättviseteorins utgångspunkt från individens moraliska gränser samt personliga intressen skapar en ytterligare utgångspunkt för en givande diskussion som ämnar att ge utvecklande svar på studiens frågeställningar.

5. Metod och material

Inkluderingen av metoden ger läsaren en detaljerad överblick av arbetets ramar och tillvägagångssätt. Genom att öppet gå igenom forskning skapas det en tillgänglighet och en verifierbarhet av det insamlade materialet. Genomgången av forskningsprocessen ger även tillförlitlighet, visar på relevansen av arbetet och säkerställer läsarens förståelse för tillvägagångssättet.

5.1. Studiens utformning och utgångspunkt

Studien har genomförts med tre individer som intervjuats om hemliga tvångsmedel, vars empiri sedan analyserats. Studien genomfördes induktivt där resultatet av empirin styrde vilka teorier som skulle på bästa och mest effektiva sätt bidra till analysen och förståelsen för studien. Studien utgår från ett rättssociologiskt perspektiv vilket även var en vägledande faktor för valet av teori. Metoden för studien är kvalitativ med semi-struktur till intervjuguiden. Deltagarnas svar och åsikter konstituerar resultatet och därmed anses det att studien antog en flexibel struktur och angreppssätt. En forskningsöversikt har producerats för att ge en förståelse för området gällande övervakning och avlyssning, vilket tas i form av en deskriptiv och tematisk analys (Denscombe 2018, s. 475-477). Detta avsnitt är av vikt för studien då forskningsöversikten bidrar med djup till studiens empiri (ibid.). Teman har framtagits ur empirin vilka presenteras och är utgångspunkten för både resultatet och analysen.

5.2. Urval

Urvalet i studien inleddes målstyrt där fokuset var att hitta relevanta deltagare som kunde bidra till studien (Bryman 2016, s. 496). Genom det målstyrda urvalet valdes individer inom polismyndigheten och kontaktades med en förfrågan om deltagande. Utgångspunkten för vad som var relevant för studien utgick från tre kriterier, där intervjupersonerna måste vara anställda av polismyndigheten och jobba med hemliga tvångsmedel, alternativt ha någon form av koppling till området och användningen. Dessutom behövde dessa anställda vara utövande i Sverige, i studiens utvalda storstad i södra Sverige. Denna stad har valts att inte namnges för att öka anonymitet för individer

som deltar i studien (Bryman 2016, s. 180). Detta avhandlas ytterligare under punkt 5.7. Etiska överväganden. Staden avgränsar urvalet ytterligare på grund av det begränsade antalet polisanställda inom sektorn, och därmed potentiella deltagare som jobbar med hemliga tvångsmedel. Urvalsramen är således relativt fåtalig och urvalet utgör ett icke-sannolikhetsurval (Denscombe 2018, s. 60).

Vid första kontakt med intervjupersonerna skapades även ett snöbollsurval där rekommendationer och utbyte av kontaktuppgifter till vidare deltagare gjordes (Bryman 2016, s. 504-505). På grund av det sekretessbelagda område och yrke som studeras var de deltagandes kontakter viktiga för att få ytterligare deltagare. Däremot begränsades urvalets storlek delvis på grund av den tidsram som studien kräver. Studien eftersträvade att uppnå ett minimum på fyra informanter, men på grund av den höga sekretess och smala urvalsramen var det enbart tre individer som ville medverka och passade in i studiens kriterier. För att hålla tidsplanen valdes det att fortsätta med arbetet trots att antalet informanter inte var ideala (Bryman 2016, s. 506-508). Trots att antalet deltagare var färre än tänkt hade intervjupersonerna stor kompetens och kunskap inom området som trots litet i omfång kunde studiens empiri bli fullskaligt (Lindstedt 2019, s. 109-111).

5.3. Insamling av empiri

Som tidigare presenterats har studiens utformning och insamling av empirin bestått av intervjuer av semistrukturerad karaktär. Genomförandet av kvalitativa, semistrukturerade intervjuer som empiri är framtagna för att uppnå studiens forskningsändamål och omfång. Motiveringen gällande denna metodologiska hållning kretsar kring forskningsområdet. Studiens ändamål är att undersöka hur polisanställda uppfattar, värderar och tänker angående deras tillämpning av hemliga tvångsmedel med en induktiv inriktning. Detta speglar strukturen av kvalitativ forskning, då den generellt fokuserar på intervjupersonens personliga uppfattningar och ståndpunkter snarare än att spegla den aktuella forskarens uppfattningar och intresseområde (Bryman 2016, s. 561). Användningen av semistrukturerade intervjuer underbygger detta förhållningssätt då intervjupersonerna själva kan föra fram vad som ska anses som relevant och av vikt. Intervjuaren får delvis anpassa sina frågeställningar utifrån framkommen empiri (Denscombe 2018, s. 268-269).

Intervjuerna har genomförts med en utformning av en intervjuguide (se bilaga 4) som utgår ifrån ett kvalitativt förhållningssätt. Intervjuguiden har förutbestämda frågor som intervjuaren själv kan anpassa efter hur intervjupersonen svarar (Bryman 2016, s. 565). Intervjuerna har genomförts på intervjupersonernas arbetsplatser då de intervjuas i sin yrkesroll och därmed också anses vara mest bekväma att besvara frågorna på arbetsplatsen (Denscombe 2018, s. 278-284). I samtliga intervjuer har studien tagit i beaktning att genomförandet ska vara i enlighet med kriterier kring vad som anses som en lyckad kvalitativ intervju (Bryman 2016, s. 567). Det har i största möjliga mån ställts tydliga frågor där långrandighet och uppmuntrande svar undvikits (Bryman 2016, s. 566-567). Bryman förespråkar ett balanserat och objektivt förhållningssätt mot intervjupersonen, där intervjuaren samtidigt ska skapa en bekväm miljö för intervjupersonen (ibid.).

Transkriberingen av det insamlade materialet från intervjuerna har genomförts i nära anslutning till intervjuerna för att säkerställa minnesbilder och uppfattningar av intervjun (Denscombe 2018, s. 395-397). Inspelningen av intervjuerna har genomförts med en diktafon för att säkerställa att en annan aktör inte får tillgång till materialet. Vid transkriberingen har eventuella pauser eller ljud som frångått vanligt tal inkluderats för att säkerställa läsaren om svarens äkthet och att felaktiga tolkningar inte gjorts (ibid.). Trots försiktighet kan materialet riskera att tolkas vid transkriberingen. Efter att transkriberingen har genomförts och kontrollerats har respektive ljudupptagning raderats för att förstärka möjligheterna att behålla materialet konfidentiellt.

5.4. Presentation av data och analysmetod

För att presentera materialet som samlats in är empirin kategoriserad i fyra olika huvudteman. Denna fördelning skapar en enklare överblick av materialet samt belyser de delar ur intervjuerna som är av större betydelse (Bryman 2016, s. 706). Resultatets teman baseras på vanligt förekommande information och väsentliga delar ur materialet för att besvara studiens frågeställningar. Exemplifiering görs med citat från intervjuerna för att återspegla empirins framkomst (Denscombe 2018, s. 417-418).

Underkategorier till varje tema avläses i bilaga 5 och presenteras även under varje enskild del. En siffra har placerats efter varje citat i resultatavsnittet av Empirin. Detta för att underlätta i analysen där citaten hänvisas till då man enkelt ska kunna veta vilken information och citat som används. Analysen och studiens tolkning av intervjupersonernas uppfattning konkretiseras och förtydligas genom figurer som fungerar som förklaringsmodeller.

Samma teman som presenterats i resultatet har överförts till analysdelen där dessa fyra teman analyseras utifrån en tematisk analys (Bryman 2016, s. 702-703). En tematisk analys är en kvalitativ analysmetod för att avläsa empirin (ibid.). Den tematiska analysen tar grund i det transkriberade materialet som lästs igenom flertalet gånger och sedan diskuterats mellan skribenterna (Denscombe 2018, s. 212-213). En tematisk analys skapade ett gynnsamt tillvägagångssätt för att identifiera och analysera gemensamma nämnare av empirin (Bryman 2016, s. 707-709). Analysen berikas även av figurer som skapats för att enklare illustrera vad som sägs i intervjuerna samt som en förklaringsmodell. Flera mindre kategorier har identifierats som sedan har delats in i huvudteman utifrån hemliga tvångsmedel. Dessa utgångspunkter tar fokus på studiens syfte och för att besvara frågeställningarna.

5.5. Metodologiska överväganden

Studien har en induktiv syn på metod och applicerar befintliga teorier på forskning, vilket innebär att studien inte kommer utveckla teorier eller göra generaliseringar (Denscombe 2018, s. 94, Bryman 2016, s. 101). Däremot är det alltid en utmaning att behålla tydliga och definierbara gränser för forskningen (Denscombe 2018, s. 97-98), vilka skapades i så stor mån som möjligt genom en tydlig avgränsning (se 1.4.). I och med det induktiva tillvägagångssättet har teoretiska ramverk sammanställts baserat på empirin och berikat den kommande analysen snarare än att studien har en tydlig utgångspunkt innan resultatet. Motiveringen av det induktiva tillvägagångssättet beror på att valet av teorier baseras på empirin för att förhöja och konkretisera empirin i analysen snarare än att empirin presenteras i förhållande till redan etablerade utgångspunkter (Bryman, 2016, s. 49).

Valet av att genomföra en kvalitativ intervjustudie gällande uppfattningar om tillämpningen av hemliga tvångsmedel baseras på saknaden av möjligheten till kvantifierbar data (Lindstedt 2019, s. 96). Den insamlade empirin har inte som syfte att kvantifieras eller generaliseras med hänvisningen till studiens val av forskningsfrågor. Forskningsfrågorna är framtagna i syfte att undersöka uppfattningar och åsikter snarare än ett orsakssamband eller inriktat på kvantitativa ändamål (Lindstedt, 2019, s. 109). Urvalet har baserats på dessa faktorer och i syfte att utmäta ett kvalitativt resultat har det genomförts tre intervjuer snarare än en omfattande metodologisk kvantitativ karaktär som exempelvis enkätstudier (ibid.).

5.6. Reliabilitet och validitet

Studien genomför en bedömning i reliabilitet och validitet där kriterier för studien utgår från en kvalitativ forskningsgrund (Bryman 2016, s. 465). Validiteten och reliabiliteten mäts utifrån interna och externa komponenter, vilket är utgångspunkten för hur forskningen framställs ur ett akademiskt perspektiv. Studiens kriterier har diskuterats och materialet presenteras med öppenhet och ärlighet samtidigt som det reflekteras över studiens tillförlitlighet. Utöver dessa kriterier har även fyra andra delkriterier inom tillförlitligheten diskuterats och tagits hänsyn till. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att styrka och konfirmera (Bryman 2016, s. 467).

Validiteten utgörs av öppenheten gällande genomförandet samt att undersöka det studien är ämnad för (Lindstedt 2019, s. 115). Studiens samtliga delar framförs och togs i beaktning för att bibehålla validiteten (Denscombe 2018, s. 443-445).

Reliabilitetens tillförlitlighet är begränsad på grund av intervjupersonernas individuella åsikter och uppfattningar. Däremot har resultatet redovisats med öppenhet och inkludering av samtliga uppfattningar och inte exkludera empiri som kan påverka slutsatsen (Denscombe 2018, s. 443-445). I studien är individers uppfattningar och åsikter av vikt, vilket innebär att replikerbarheten av studien påverkas. Dessutom är studien integeneraliserbar (Bryman 2016, s. 484-485). Däremot utesluter det inte liknande eller vidare forskning för att fördjupa inblicken i ämnesområdet.

5.7. Etiska överväganden och forskningsetik

Etiska övervägande i utformningen av studien är viktigt att presentera för att öka validiteten och reliabiliteten och säkerställa att samtliga deltagare inom forskningen är underrättade och medvetna vad deras medverkan innebär. Med tanke på detta har samtliga intervjupersoner blivit varse om att en av studiens författare är anställd av polismyndigheten, däremot finns ingen relation eller inblick i deltagarnas person eller yrkesroll.

Etiska överväganden har gjorts med Vetenskapsrådets "God forskningssetik" (Vetenskapsrådet 2017, s. 12) i åtanke. Samtliga deltagare har på förhand informerats om studiens forskningsområde, samt blivit tilldelad denna information verbalt och i skrift under respektive intervjutillfälle. Deltagarna har även informerats gällande samtycke och fått skriva på en samtyckesblankett för att säkerställa att de har läst, förstått och tagit del av studiens innebörd och möjligheten att avsluta intervjun omgående (Bryman 2016, s. 178).

Intresseområdet kretsar kring hemliga tvångsmedel vilket är en "stängd" sektor inom polismyndigheten där information ofta är av känslig natur (Vetenskapsrådet 2017, s. 8). Därför har studien utgått ifrån att inga specifika namn eller ärenden ska benämnas utan enbart generella uttryck gällande arbetet med hemliga tvångsmedel. Även andra indikationer gällande identitet och plats har strukits eller bytts ut från det insamlade materialet för att maximera konfidentialitet för deltagarna. Som tidigare nämnt, har det införskaffats en enskild diktafon för dessa intervjutillfällen för att minimera risken att det insamlade materialet sprids till obehörig person och raderats efter transkriberingen. Studien har utgått ifrån att allt material måste hanteras varsamt och agerat utifrån denna ståndpunkt. (Bryman 2016, s. 170-171).

6. Resultat

Detta avsnitt ger läsaren en inblick i intervjuerna och presenterar det empiriska material som framgår ur transkriberingarna. Dessa presenteras utifrån 4 teman och mönster som framkom av kodningen. Beskrivningarna av dessa teman kommer att presenteras och exemplifieras i resultatdelen för att sedan i analysavsnittet beskrivas, tolkas och analyseras utifrån teoretiska utgångspunkter och studiens forskningsfrågor.

6.1. Tillämpning

Huvudtemat tillämpning behandlar intervjupersonernas tillämpning av de lagstiftningar, policys och rutiner som förutbestämmer deras agerande i användningen av hemliga tvångsmedel, samt andra polisiära ärenden. Det insamlade materialet påvisar ett ständigt förhållningssätt gentemot lagarna gällande befogenheter, samt begränsningar. Detta avhandlas utifrån underteman "Implementering", "Rutiner", "Opinion" och "Erfarenhet".

"[...] asså allt vi gör styrs ju av lagar och regler." (1)

Implementeringen av lagen i polisens verksamhet är något som intervjupersonerna understryker, där deras befogenheter förbereds och planeras innan lagändringar sker. Det är även ett ständigt utvecklande system där det kräver arbete för att ligga i fas för att kunna använda lagändringarna effektivt och på ett korrekt sätt. Vid frågor om hur deras rutin vid lagändringar ser ut framkom följande typer av svar;

"[...] det är nya lagstiftningar, sen är det ju upp till beslutsfattare att sätta sig in i dom grejerna eller jag då som är... ytterst ansvarig för det här med tvångsmedel för polisområdet och, så det gäller ju att jag vet dom nya reglerna och så vidare." (2)

"[...] vi kan ta färskaste exemplet nu är ju den den preventiva möjligheten till att och avlyssna utan konkret brottsmisstanke, den som kom nu i höstas förberedde vi ju... vi visste att den skulle komma så den förberedde vi ju oss för flera månader innan den här lagstiftningen kom genom att ... då inventera vad har vi för förmågor idag, hur vill vi att det ska se ut när den här lagstiftningen kommer, vem är det som ska omhänderta själva uppdraget [...]" (3)

Implementeringen av dessa nya lagar ligger på de ansvariga inom området och det är så rutinen ser ut.

“[...] det kommer ju ut information internt att nu gäller den här lagstiftningen...sen är det ju upp till var och en att ansvara att läsa in sig på den nya lagstiftningen.” (4)

I det rutinmässiga arbetet och det förväntade ansvaret för tillämpningen och implementeringen av nya lagstiftningar är det av vikt för de utövande polisanställda att få en inblick i den dagliga verksamheten gällande användningen av hemliga tvångsmedel. Vid användningen av hemliga tvångsmedel och hur det praktiskt ser ut förklarades det som följande;

“[...] man har ett ärende och då får man ju dra det ärendet till en åklagare som gör bedömningen då om det finns fog för tvångsmedel eller inte... [...] och sen i sin tur skickar iväg det till tingsrätten för beslut [...]” (5)

“[...] polisen går till åklagaren, åklagaren går till tingsrätten, tingsrätten tar beslut, man får beslut som sen ska till teleoperatören som ska kopplas in [...]” (6)

Även om en stor del av arbetet styrs av rutiner och satta ramar krävs en stor del erfarenhet och kunskap vilket förs fram av intervjupersonerna där det utgör en viktig del av arbetet med just hemliga tvångsmedel. Användningen är händelsestyrd och där vikten av erfarenhet och ansvarstagande anses stor.

“[...] man ska vara, asså särskilt lämpad och så vidare... dels är det ju integritetskränkande med de här tvångsmedlen [...]” (7)

“[...] hela tiden handlar det om sortera information... egentligen sortera, värdera och prioritera uppgifter baserat på vad som kommer in.” (8)

Det som framkommer i intervjuerna är att det krävs personlig erfarenhet och kunskap som skapar förutsättningarna för att sköta arbetet på korrekt sätt.

6.2. Lagstiftningen

Lagstiftningen gällande hemliga tvångsmedel och dess förändringar är en central beståndsdel av intervjupersonernas skildring av deras verksamhet. Rättsväsendets tillämpning av lagen är baserad på hur lagstiftningen är utformad och hur tolkningen av lagtexten är. Inom detta huvudtema kan olika faktorer identifieras för att belysa lagens roll inom tillämpningen av hemliga tvångsmedel. Dessa underteman är “Brott som ingår”

i lagstiftningen, "polisiära uppfattningar" och tolkningar av lagstiftningen, samt "opinionen".

Enligt intervjupersonerna finns det en rad olika brott som ingår i tillämpningen av hemliga tvångsmedel. Detta undertema identifierar de brott som ingår i tillämpningen och är de brott som har en central del av användningen utifrån intervjupersonernas erfarenhet.

"[...] om man tittar hos oss är det ju egentligen... allt från mord till grova narkotikabrott... mordbränder, utpressningar, synnerligen grova misshandlar ... försök till mord... ja dom typen av brott då." (9)

"[...] oftast handlar det om grova narkotikabrott, grova vapenbrott... mord eller försök till mord... eller stämpling asså massa olika variationer på det här då... det är väl dom ärendena som vi jobbar med mest så att säga över tid till dom här kopplat till dom här kriminella grupperingarna då som är vår arbetsuppgift." (10)

Även om dessa beskrivningar exemplifierar vilka typer av brott som ingår menar intervjupersonerna att brotten inom hemliga tvångsmedel och deras preventiva arbete är många. Lagstiftningen täcker enligt intervjupersonerna mer än det de radar upp och majoriteten av alla rubriceringar med "grovt" i titeln är brott som kan inkluderas i användningen. Utöver detta pratar en intervjuperson om det sammanlagda straffvärdet och hur denna korrigeringslagändringen 2023 (SFS 2023:540) inkluderar fler brott och fler möjligheter till avlyssning;

"[...] idag så har ju det förändrats, man har ju straff ventil så egentligen kan man ju även ha sammanvävd brottslighet som kan ge... två år, som vi också kan lyssna på [...]" (11)

Detta stycke behandlar intervjupersonernas perspektiv på lagstiftningar gällande hemliga tvångsmedel. Olika uppfattningar kan identifieras i det insamlade materialet som påvisar ett förhållningssätt gentemot hemliga tvångsmedel, dess användningsområde och kapacitet i deras yrkesmässiga verksamhet. I dessa citat har frågan ställts om de har något de hade velat förbättra eller förändra med den nuvarande lagstiftningen där dessa svar framkom;

“ [...] men det var ju inte att tänka sig för 15 år sen att vi skulle få det, ett interimistiskt beslutsmöjligheter, nu har vi det, plus en massa andra så vi är mycket mer effektiva nu än 15 år sen.” (12)

“[...] sen snabbare besluts gånger... från polisen till åklagare, till tingsrätt.” (13)

“[...] och det brukar gå ganska smidigt, asså det sker samma dag.” (14)

I intervjun lyfts det fram hur polisanställda numera kan få ett interimistiskt beslut med den nya lagen, vilket innebär att de kan begära avlyssning på en viss person och inte enbart en specifik telefon eller telefonnummer som den misstänkte äger. Där de i samtalet säger att denna ändring har ökat deras effektivitet. Intervjupersonerna pratar om tidsåtgången vid beslut om hemliga tvångsmedel, men där deras uppfattning om den skiljer sig åt.

Opinionen som har identifierats är en av de betydande faktorerna till tillämpningen av hemliga tvångsmedel. Opinionen gällande hemliga tvångsmedel i allmänheten och inom politiken är en viktig beståndsdel till att använda tvångsmedel samt få lagändringar som förbättrar eller förenklar polisanställdas arbete.

“[...] men politiskt blir nästan omöjligt att genomföra dom här förändringarna förrän verkligheten faktiskt, okej nu blev det såhär, nu får vi göra dom här ändringarna så vi ligger alltid lite efter ... det är ingen som vill liksom riktigt vågar ta det här steget utan att det är, du vet, debatten börjar komma igång och nu måste polisen få mer resurser, nu måste polisen få mer effektiva arbetsmetoder [...]” (15)

“[...] sen har politikerna ju visat en vilja att man vill att vi använder hemliga tvångsmedel i större utsträckning [...]” (16)

Lagen kan styras av hur allmänheten ser på nödvändigheten av polisanställdas befogenheter och om vidare ändringar bör ske. I det insamlade materialet kan uppfattningar gällande hur allmänhetens åsikter direkt styr politiken och i sin tur hur tillämpningen sker. Exempel på hur intervjupersonerna uppfattar dessa förutsättningar beskrivs nedan;

“Ja men det tror jag allmänhetens syn på hemliga tvångsmedel är väldigt väldigt mediastyrd [...] i vissa diskussioner, särskilt nu när man skulle få avlyssna utan konkret brottsmisstanke och det

låter ju som, om man inte själv är insatt i denna världen, så låter ju det som att vi i stort sätt kan avlyssna vem som helst... det ser ju helt annorlunda ut i verkligheten.” (17)

“Jag tror att idag är den nog mer positiv än vad den har varit förr med tanke på utvecklingen i Sverige, jag tror att förut så kände man kanske att man asså, att man kränkte på deras privatliv [...]” (18)

6.3. Effektivitet

Huvudtemat 'Effektivitet' är ett genomgående tema genom det insamlade materialet som ämnas att beskriva intervjudeltagarnas uppfattning och åsikter gällande deras yrkesmässiga effektivitet vid tillämpning av hemliga tvångsmedel. Effektiviteten innehåller även underteman; “Prevention”, “Stödbevisning” och “Teknik” som underbygger intervjupersonernas uppfattningar och deras individuella åsikter gällande hemliga tvångsmedel. Dessa underteman präglas av olika perspektiv gällande effektiviteten. När frågan om deras egna och deras kollegors uppfattningar kring hemliga tvångsmedel ställs är svaret;

“[...] Vi är ju duktiga på att jobba med hemliga tvångsmedel [...]” (19)

“[...] så vi är mycket mer effektiva nu ju än 15 år sen.” (20)

Sedan fortsätter intervjupersonen att beskriva tankesättet på hur hemliga tvångsmedel ser ut. Intervjupersonernas åsikter skiljer sig lite åt där en ger exempel på hur lagen kring hemliga tvångsmedel ger polisanställda möjligheter att arbeta på ett annat sätt för att bekämpa brottsligheten;

“[...] Det är helt omöjligt att klättra i kriminella hierarkier utan hemliga tvångsmedel [...]” (21)

Intervjupersonen fortsätter att beskriva hur man genom hemliga tvångsmedel kan ta de som ‘sitter på toppen’ och inte enbart de som ‘har fingrarna i syltburken hela tiden’. Det som hen vidare pratar om är de som är längst ner i gängens nätverk är de som oftast sätts dit och inte de som faktiskt styr. Samma typ av effektivitet pratas om när det berättas om hur man hoppas att de som blir dömda är nyckelpersoner från gängen;

“[...] man gör det lite besvärligt för dom kriminella gängen eller nätverken...så förhoppningsvis liksom satt dit då...nyckelpersoner.” (22)

Effektiviteten av lagändringen är av vikt vilket en intervjuperson uttrycker när hen pratar om vikten av preventivt arbete för att undvika oönskade öden, både kostnader, tid och liv. Eller ett tryggare samhälle;

“Det kan vara skillnad på liv och död, en timme, om vi lyckas med det en timme innan så kanske man förhindrar det där mordet. Lyckas man inte så kanske mordet blir, och då sitter vi... då sitter vi i två år och utreda det mordet [...]” (23)

“[...] att man kan förhindra det och det tycker jag ju positivt ur allmän synpunkten så att det blir en tryggare...tryggare samhälle.” (24)

Även om det preventiva arbetet är viktigt är det inte den enda aspekten av lagändringen och hur förändringar sker genom den. En del av materialet rör effektiviteten ur perspektivet hur hemliga tvångsmedel kan ge berikande stödbevisning som kan vara betydande för att lagföra gärningspersoner;

“Asså ibland så behöver man ju dom hemliga tvångsmedelna för stödbevisning i själva utredningen för att kunna kartlägga var gärningspersonerna har befunnit sig exempelvis, att man kan följa deras mönster, eller om man har hemlig avlyssning att man kan lyssna av när dom snackar om brottet...då har det ju varit betydelsefullt för just utredningen [...]” (25)

Den tekniska utvecklingen präglar också effektiviteten gällande hemliga tvångsmedel då den rådande tekniska kapaciteten samt kompetensen är ständigt under förändring och spelar en central roll i användningen av hemliga tvångsmedel. Intervjupersonerna uttrycker en ovisshet och en anmärkning mot tekniken i intervjun där hens tankar kring teknologins utveckling löd som följande;

“[...] just den teknologiska utvecklingen går ju så fort så det går ju knappt att föreställa sig vad som kan finnas på marknaden om 2 år. Det enda man säkert kan säga är att vi har ju inte dom verktygen idag som vi kommer att behöva om två år för att för att vara lika effektiva, därför måste vi ju hänga med därför måste vi anställa...datakunnig personal som kan förutse den världen. Liksom hur, hur kommer det att se ut om två år, vad behöver vi ha för kompetenser om två år för att vara lika effektiva som vi är idag, kanske ännu mer effektiva [...]” (26)

Teknologiska faktorer är inte det enda elementet inom potentialen av hemliga tvångsmedel som uttrycker intervjupersonerna. Utan även faktorer som utvidgad kunskap och förmåga genom utbildning av personal.

“[...] polisen har ännu inte anpassat sin förmåga till att... för att det ska bli någonting i fler ärenden, då måste vi utbilda rätt mycket ny personal, asså som finns i vår organisation redan, men som tidigare kanske inte har kunskap och förmåga att jobba med hemliga tvångsmedel. Så jag menar på att vi har en jättelång väg att vandra fortfarande [...]” (27)

6.4. Integritet

Integritet som huvudtema belyser att hemliga tvångsmedel är per definition integritetskränkande. Denna uppfattning kan identifieras i intervjuerna och tankar kring detta faktum återspeglas utifrån olika perspektiv i intervjuerna. Underteman såsom “Kränkningar av privatliv”, “Vem?”, “Kriminellas integritet” och “tredje part” utgör huvudtemat integritet.

Hemliga tvångsmedel orsakar kränkningar i privatlivet och är en stor del av tillämpningen vilket förmedlas av intervjupersonerna på olika vis. Det finns risker kring lagen och kränkningar sker vid avlyssning och det är någon som utövande myndigheter måste ta i beaktning vid användningen av hemliga tvångsmedel;

“[...] dels är det ju integritetskränkande med de här tvångsmedlen... därför gäller det att vi gör det med stor... ödmjukhet och att vi inte missbrukar det här.” (28)

Samtidigt som ödmjukhet och ansvarstagande som uttrycks i förhållande till implementeringen av hemliga tvångsmedel, beskrivs en befintlig risk för prestige.

“[...] asså risker men det kan ju också vara att vi... att det blir prestige... att vi tänker att ‘Kalle Andersson’ ligger bakom mycket av det dödliga våldet och vi lyssnar, lyssnar och lyssnar men vi kommer aldrig någonstans. Det finns inget bevis, att vi fortsätter och fortsätter... det blir prestige i det hela för vi verkligen ska ha dit han, det är ju en risk.” (29)

Hur dessa inskränkningar uppfattas är högst personligt och det pratas vidare om det vid frågan om integritet och uppfattningarna om det;

“Asså jag brukar ju säga att för mig gör det ju ingenting om det skulle sitta en kamera utanför här, för jag har ingenting att dölja... medan andra tycker att det är förjävligt trots att de aldrig har gjort ett brott... så integritet är ju en fråga som man kan se på 1000 olika sätt [...]” (30)

“[...] ett pris man får betala ju i ett samhälle om man inte vill liksom att det ska vara ganska säkert att gå fri från den grova kriminaliteten [...]” (31)

Dess olika uppfattningar kommer alltid att finnas men ett samtal som uppkom under intervjun var vilka som faktiskt blir avlyssnade och får sin integritet inskränkt av intervjupersonerna. I deras uppfattning kring vem eller vilka personer som de upplever utsätts av hemliga tvångsmedel lät det enligt följande;

“[...] asså vi lyssnar på dom vi alltid har lyssnat på [...]” (32)

“ [...] dom som har fingrarna i syltburken hela tiden... dom som får göra alla de här sakerna som, som cheferna i deras organisationer själv inte gör, just för att dom inte ska åka dit. Nöjer man sig med att ta de lagret som är lägst ner... det mest utsatta lagret liksom då, då klarar man sig utan hemliga tvångsmedel [...]” (33)

I intervjun berättar hen hur den kriminella individens privatliv inskränks vilket är ett annat typ av perspektiv. Användningen av hemliga tvångsmedel anses tillämpas på 'kriminella personer' där kriminellas integritet inte tas i lika stor beaktning som för allmänheten. Situationen beskrivs på detta vis;

“[...] om man ska vara lite krass... så kränker vi ju dom kriminellas integritet, det är ett sätt att komma åt deras kriminalitet så att vill man inte bli kränkt sin integritet när det gäller hemliga tvångsmedel och bli avlyssnad och sånt så syssla inte med kriminell verksamhet. Det blir ganska enkelt i min värld [...]” (34)

Integritetskränkningar gäller inte bara de relevanta aktörerna, utan också personer i dess närhet. Kränkningen av en tredje persons integritet är också återkommande vid samtal om integritet och privatliv av de misstänkta.

“[...] om jag avlyssnar en person som är kriminell... och den kriminellas mamma ringer och pratar med honom och hon är helt vanlig av sig, vanligt jobb och allt sånt då blir ju hon också avlyssnad i det samtalet så kränkningen av tredje person kan ju... göra sig påmind i dom här sammanhangen

också...personligen är ju inte jag ... som polis går ju inte och funderar...över att jag kränker dom kriminellas personliga integritet, men jag kan jag kan förstå att man som inte kriminell då i den i när man hamnar som motpart i ett kanske avlyssnat samtal asså såhär att man skulle tycka det är obehagligt, det kan jag ha förståelse för [...]" (35)

" [...] men det finns ju förbuds-personer som vi absolut inte får lov att lyssna på... som exempel är det ju samtal mellan... ja, den misstänkte och hans advokat till exempel [...]" (36)

Risken för att kränka en person i den misstänktes närhet existerar, men det framkommer även ur intervjuerna att det finns ramverk och förbud på avlyssningar där det ges exempel på sådana samtal. I dessa förbud ingår advokater, präster, läkare eller liknande aktörer till den avlyssnade.

7. Analys

Studiens analysavsnitt kommer att behandla och kontextualisera studiens framtagna empiri. Detta realiserar med vägledning av presenterade begrepp, teoretiska ramverk samt tidigare forskning inom den aktuella studien. Analysen kommer att beskriva, förklara och tolka empirin för att besvara forskningsfrågorna samt förtydliga vilka slutsatser som kan dras utifrån det insamlade materialet. I analysen ingår figurer för att tydliggöra och kontextualisera studiens tolkningar.

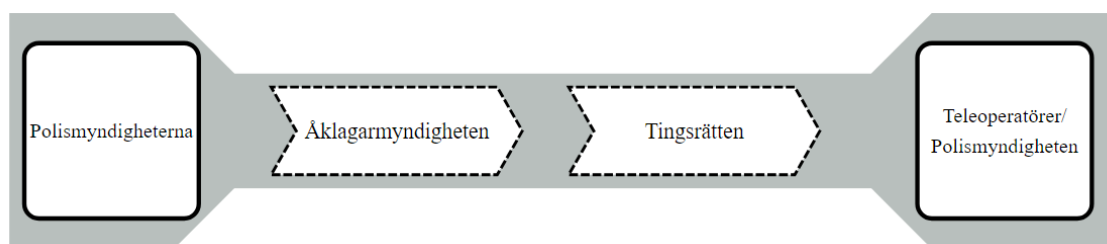
7.1. Polismyndighetens möjlighet att tillämpa lagen

Enligt intervjupersonerna är tillämpningen baserad på åklagarens och tingsrättens beslutsfattande i deras användning av hemliga tvångsmedel. Detta rutinmässiga agerande kan tolkas som ett säkerställande kring rättssäkerheten inom tillämpningen och minimera riskerna för missbruk av makt eller befogenheter. Beslutfattandet av hemliga tvångsmedel måste genomgå prövningar av flertal beslutsfattare och tjänstepersoner vid olika ämbeten för att aktuell utredare ska kunna använda bevisföringen. Däremot ingår inte vem som ska utsättas för hemliga tvångsmedel i denna rutinmässiga procedur, utan detta är upp till den aktuella utredaren inom polismyndigheten (Citat 7). Enligt litteraturen kan rutinen kritiserar på grund av risken som tillvägagångssättet kan medföra för privatpersoner (Turanjanin 2023, s. 132; Harfield 2010, s. 777; Ross 2007, s. 495-496). Samtidigt som handlingsutrymmet har ett skyddsändamål, har det alltså medfört en risk att staten inskränker medborgares integritet (Loftus, Goold & Giollabhui 2016, s. 643; Bahcecik 2015, s. 1225-1228; Bloss 2009, s. 235-236 & Dahl 2022, s. 220-221). Denna integritet och i vilken utsträckning som den kränks kan i stor del bero på den enskilde gräsrotsbyråkratens åsikter och beslut (Lipsky 2010, s. 131). Detta kopplas även till Rättviseteorin där dessa åsikter baseras från individen som privatperson, men även myndighetsanställd (Roberts & Sutch 2016, s. 205-206).

Denna synvinkel kan nyanseras genom att teleoperatörernas och polismyndighetens handlingsutrymme har lagstadgade begränsningar. Dessa begränsningar finns vid exempelvis samtal med advokater, läkare eller präster. Dessa samtal får inte avlyssnas.

Däremot beslutar polismyndigheten om vem och vad som ska tillämpas. Denna tillämpning av hemliga tvångsmedel kan ses utifrån Lipskys teori om gräsrotsbyråkrati, där handlingsutrymmet för polismyndigheten kan påvisas (Lipsky, 2010, s. 13-14, 99-100). Enligt Lipsky utgör detta handlingsutrymme en central del i gräsrotsbyråkratens tillämpning av deras lagstiftningar, policys och befogenheter. Mer specifikt hur befogenheterna tillämpas utgörs av hur dessa statliga bestämmelser faktiskt ser ut i verkligheten (ibid.). För att förtydliga denna tolkning av materialet har en figur konstruerats utifrån intervjupersonernas berättelser och Lipskys teoretiska ramverk (se figur 1).

Figur 1. *Handlingsutrymmets utseende*

Figur 1 visar hur tillämpningen av hemliga tvångsmedel följer ett rutinmässigt handlande i form av beslutfattande av olika tjänstepersoner och ämbeten som visualiseras genom de vita markeringarna. Trots rutinmässigt beslutfattande, illustrerar också figuren hur den gråa markeringen utgörs av Lipsky's handlingsutrymme (Lipsky, 2010, s. 13-14, 99-100). I första rutan från vänster visas hur polismyndigheten kan applicera befogenheter på aktuella aktörer. Sedan går detta beslutfattandet genom åklagarmyndigheten och tingsrätten där färre tillfällen för tolkning och handlingsutrymme kan ske. Figur 1 visar sedan att handlingsutrymmet expanderar när informationen sedan ska värderas och prioriteras vid avlyssningen (Citat 8).

Utifrån Lipsky's teoretiska ramverk anses detta handlingsutrymme utgöra den verkliga lagstiftningen av den statliga apparaten och tjänstepersoner bör betraktas som en väsentlig del av den konkreta tillämpningen av befogenheterna snarare än brottsbalkens stadgar (Lipsky, 2010, s. 13-14, 106). Denna hållning antyder även litteratur från forskningsöversikten gällande kunskapsgapet mellan lagen och den verkliga tillämpningen (Sausdal 2018, s. 466-467; Dahl 2022, s. 227 & Bloss 2009, s. 226-227).

Detta gap sker även när de polisanställdas egna moral är distanserad från det lagstadgade (Roberts & Sutch 2016, s. 205-206). Diskrepansen mellan lag och praxis, samt handlingsutrymmet, kan därmed ha en inverkan på utfallet gällande implementeringen av hemliga tvångsmedel. Däremot framhåller lagstiftningen och intervjupersonerna minimering av dessa risker eftersom beslutfattande är lagstadgade i och med tingsrättens bestämmande, trots det befintliga handlingsutrymmet (SFS 2023:540).

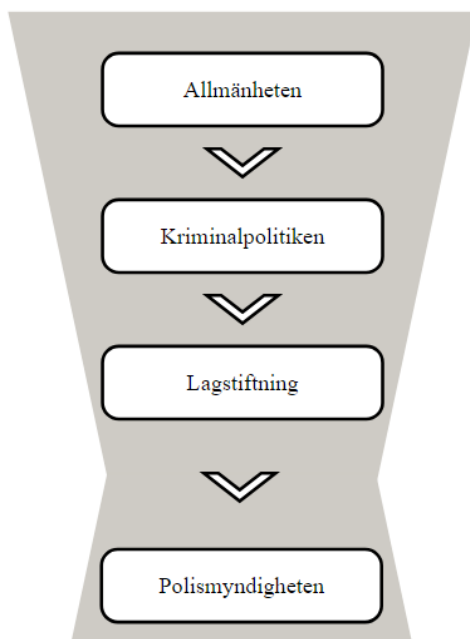
En vidare faktor som anses väsentlig i empirin berör uppfattningarna av hinder gällande tillämpningen. Dessa hinder är bland annat tekniken, personalbrist och tidsbegränsningar, vilket framkommer ur empirin (Citat 3, 26, 27). Trots att intervjupersonerna menar att deras metoder gällande hemliga tvångsmedel är adekvata och har haft en positiv påverkan, finns det uppfattningar om att tillämpningen kan bli mer effektiv och utvecklas ytterligare. Möjligheten av tillämpning influeras av faktorer och har en inverkan på utfallet, vilket intervjupersonerna menar kan få konsekvenser (Citat 23, 24). Den utvecklade och utvidgade tillämpningen av tvångsmedel från statens rättsliga apparat påvisar även tidigare forskning (Husabø 2013, s. 12; Eneman et. al. 2022, s. 220; Loftus 2019, s. 2074-2075). Den dominerande hållningen i litteraturen gällande utvidgandet av befogenheter, är att det kan vara problematiskt (ibid.). Problematiken härstammar från synen på att dessa befogenheter också ökar handlingsutrymmet och därmed risker med implementeringen av tvångsmedel (Husabø 2013, s. 17; Eneman et. al. 2022, s. 230; Loftus 2019, s. 2086).

7.2. Polisanställdas uppfattningar om lag, opinion mm.

En av rättviseteorins delar utgår från att statens makt ska fördelas och skapa balans för samhället (Rawls, 2005, s. 51-53;90-91). Denna balans utövas i sin tur av polismyndigheten och det som är intressant för studien: polisanställda inom hemliga tvångsmedel. Ur resultatet framkom det hur polismyndighetens arbete styrs och påverkas olika av opinionen i samhället och hur beslutsfattare väljer att agera därefter. Intervjupersonerna uttrycker hur politiskt speglade lagstiftningen och korrigeringarna i brottsbalken är (Citat 15).

För att ytterligare förtydliga intervjupersonernas uppfattningar och hur de berättar kring denna påverkan har en figur utformats för att visualisera den samverkan mellan samhälle och politik som polisanställda upplever (se figur 2).

Figur 2. Kedjan för förändringen

Figur 2 speglar förändringarna som sker där allmänhetens åsikter upptas av politiken, som i sin tur skapar eller förändrar lagarna. Det är ur denna figur som det framgår hur trenden i samhället påverkar de ökande befogenheterna till polismyndigheten. Polisanställdas arbete påverkas av lagförändringarna och deras handlingsutrymme kan se olika ut (Lipsky, 2010, s. 115). Ur Naarttijärvi's (2013, s. 381) doktorsavhandling väger staten säkerheten men där rättssystemet inte ska ge utfall för negativ respons och misstro. Liknande utgångspunkt skapas av John Rawls i Rättviseteorin där rättvisa sker när en konsensus finns hos invånarna, vilka polisanställda som individer, också ingår i (Rawls, 2005, s. 52-55, Hesslow & Larsson, 2020, s. 247). Trots att poliser representerar staten och en myndighet går det inte att frånga att de även är egna individer. Individer som fattar beslut ur handlingsutrymmen i lagen. De polisanställda intervjupersonerna väger säkerheten och effektiviteten. Denna laborering mellan säkerhet och acceptans är svår att åstadkomma och den problematik som uppkommer uttrycks hos informanterna. Detta sker när intervjupersonerna anser att allmänhetens syn inte ligger i linje med rättvisan eller politikens lagar (Citat 17).

Intervjupersonernas uppfattningar om situationen är enbart en del av det stora perspektivet, men det är befogenheterna som skapar en direkt påverkan på samhället (Citat 18). Utifrån tidigare forskning är det flertalet faktorer som bidrar till denna syn där rättsaktörers befogenheter konstant granskas (Björklund, 2011, s. ; Husabø, 2013, s. ; Sausdal, 2018, s. & Bloss, 2009, s.). Befogenheterna som polisanställda har, är det handlingsutrymme som Lipsky menar är tolkningar av lag och riktlinjer (Lipsky, 2010, s. 30). Liknande koppling kan göras via rättviseteorin där det är individernas egna moral och mål i livet som kan styra deras agerande (Roberts & Sutch 2016, s. 205-206). Trots att denna tolkning om moral görs är synen på individens egna uppfattningar i linje med teorin. Individernas beslut kan trots lag och riktlinjer göras med svängrum och egna uttryck. Däremot finns det risker om sådana egna beslut tas med allt för stort handlingsutrymme (Stoykova 2021, s.9; Ünver 2018, s. 16-17 & Freiwald & Metille 2013, s. 1294-1298).

7.3. Effektiviteten i praxis och dess påverkan

Ett återkommande tema i intervjuerna var hur effektivt eller användbart hemliga tvångsmedel är i praktiken och hur det bidrar till brottsbekämpning samt om hemliga tvångsmedel som lag är effektiv för polisanställda att använda och tillämpa. Studien utgår från polisanställdas egna förståelse och uppfattningar om effektivitet och vad de anser vara effektivt arbete. Där ESV Forum (2023) menar att effektiviteten är en samverkan mellan att vara kostnads-smart och behålla en hög kvalitet.

Intervjupersonerna ser positivt på hur arbetet ser ut idag jämfört med förut (Citat 20). Tidigare problematik är enklare att lösa samt att fler brott går att utreda med hemliga tvångsmedel. Som redovisat i resultatet har lagen ökat deras effektivitet gällande brottspreventivt arbete där ramverk och lag gett befogenheter. Dessa befogenheter uttrycks i den tidigare forskningen där majoriteten menar att ökad trygghet är och bör vara huvudfokuset (Naarttijärvi 2016, s. 865; Naarttijärvi 2013, s. 43; Freiwald & Mètille 2013, s. 1294-1298; Eneman et. al., 2022, s. 227; Bahcecik 2015, s. 1226-1227; Bloss 2009, s. 235-236). Denna åsikt delas där man menar att brottsprevention bör ge ett

tryggare samhälle. Hemliga tvångsmedel skapar även bevisning för utredningar där man kan se att lagens effektivitet är mångsidig då den ofta har olika funktioner (Citat 25).

Effektiviteten i utredningar kan se olika ut men där intervjupersonernas utsagor går att tolka som "gynnsamma" där brott enklare går att lösa med hemliga tvångsmedel. Utöver brottsprevention och bevisning fokuserar effektiviteten på att fatta beslut som gynnar individen och utifrån rättviseteorin även jämlikheten och friheten (Rawls, 2005, s. 189-193). Det är samma principiella värdegrund som även forskningen pekar på där effektiviteten inte får inskränka på frihet och jämlikhet som uttrycks i Rättviseteorin (ibid.). Detta yttrar sig där effekterna av lagen och inskränkningarna bör vara så pass effektiva att de överväger det negativa (Naarttjärvi 2016, s. 856; Naarttjärvi 2013, s. 45-47; Freiwald & Mètille 2013, s. 1296-1301; Eneman et. al. 2022, s. 230; Bloss 2009, s. 235). Övervägningen i sig är inget som framkommer svart på vitt men går att utläsa mellan raderna där en av intervjupersonerna menar på att det finns en 'enorm potential' att bli mer effektiv och därmed mer brottspreventiv för samhället. Potentialen som kan uppstå är då 'stor' (Citat 27).

Det som går att uttolka ur empirin och intervjuerna är att hemliga tvångsmedel som lag har stor potential och kan komma att vara ännu effektivare om arbetsätten eller tillvägagångssätten förbättras eller förändras (Citat 27). Den principen diskuterades även under tidigare avsnittet där teknikens begränsningar och utveckling även är en bidragande faktor till effektiviteten. Tillämpningen av tekniken och lagen ligger i direkt koppling till effektiviteten på samma vis som effektiviteten och integriteten är sammanlänkade med varandra. Tolkningarna som görs av resultaten kan även speglas i forskningsöversikten där de tar upp effektiviteten med koppling till integritet eller hur lagen tillämpas (Ross, 2009, s. 514 & Harfield, 2010, s. 783). Ross talar om ett "*necessary evil*" för att effektiviteten ska ha en funktion. Detta gestaltas även i intervjuerna där hemliga tvångsmedel ses som rättfärdigade för att komma åt misstänkta högre upp i hierarkierna eller nyckelpersoner i gängen (Citat 21). Likaså i citat 22 är önskan att försvåra för den kriminella verksamheten.

Dessa avvägningar mellan vad som är viktigt och effektivt påverkas av den mänskliga faktorn där handlingsutrymmet väger tungt och påverkar individerna i de kriminella

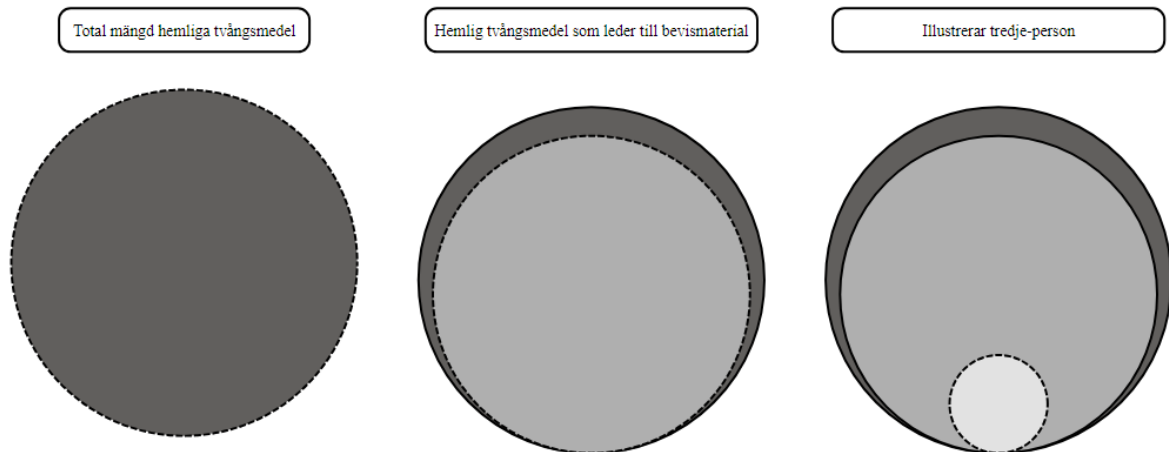
kretsarna. Vid övervägande av effektivitet och integritet är det individens egen moral och kompass som avgör vem som ska avlyssnas. Utifrån rättviseteorin är det individens handlingar som avgör men där rättvisa och jämlikhet ur dennes perspektiv spelar roll (Rawls, 2005, s. 42-43). Det är ur denna syn som tolkningar och gråzoner skapas då alla perspektiv är olika. Trots det påpekar Rawls att dessa uppfattningar ofta är politiskt vinklade (Rawls, 2005, s. 196), vilket man även kan tolka från empirin där diskussionen kring politikens närvaro styr kriminalpolitiken och begränsar polisanställdas tillämpningar och handlingsutrymme.

7.4. Integritetsprincipen

Intervjupersonerna framhåller olika perspektiv gällande hemliga tvångsmedels integritetskränkande principer. Detta utgörs av olika ställningstagande om kriminellas integritet, eventuella risker som främjar missbruk och integritetskränkning av tredje part (Citat 35).

Synsättet gällande kriminellas integritet är återkommande i intervjupersonernas uppfattningar och kan konstateras i att intervjupersonerna inte anser att kriminella bör ha samma integritet som allmänheten. Därför betraktas inte det som integritetskränkande (Citat 34). Samtidigt som de kriminella inte är dömda, baseras det på historik och misstanke. Ur detta perspektiv kan man därmed avläsa att Rawls rättviseteori inte fullt ligger i linje med intervjupersonernas värderingar och åsikter. Om så hade varit fallet hade denna individ mer troligt argumenterat för allas lika rätt till frihet och jämlikhet. Däremot finns det en uppfattning om att det påverkar tredje-personen då dennes integritet kränks. Intervjupersonerna benämner de 'kriminella' där uppfattningen om integriteten skiljer sig mot resterande individer i samhället. Det som sker är individens egna moral och inre kompass som därmed avgör vad som är rätt och fel för dem (Roberts & Sutch 2016, s. 205-206 & Lipsky 2010, s. 10-11). För att illustrera studiens tolkning av intervjupersonernas uppfattning skapades figur 3 där synen kring integritet och hemliga tvångsmedel gestaltas.

Figur 3. Modell för avlyssning/övervakning

Figur 3 gestaltar studiens tolkning av intervjupersonernas uppfattningar gällande integritetsaspekten. I och med att processen för godkännande av hemliga tvångsmedel är lång kan intervjupersonerna därmed anse att legitimiteten är hög om misstankar finns. Således anser intervjupersonerna att tillfällen då bevismaterial uteblir vara en försumbar bi-effekt av tillämpningen. Likartade uppfattningar kring risken för integritetskränkning av tredje-person utmäts av effektiviteten som hemliga tvångsmedel kan leda till. Denna uppfattning motsätter tidigare forskning där "försumbara bi-effekter" inte skulle anses försumbara utan snarare betydande.

Enligt tidigare forskning är integriteten en betydande faktor som ska bejaktas för att upprätthålla rättssäkerheten (Husabø 2013, s. 17; Björklund 2011, s. 359; Naarttijärvi 2013, s. 43; Ross 2007, s. 499-502; Freiwald & Metille 2013, s. 1294-1298; Ünver 2018, s. 16-17; Sausdal 2018, s. 466-467 & Bloss 2009, s. 235-236). Förhållandet mellan effektiviteten och integriteten har det framförts olika perspektiv kring däremot har balansen mellan dessa två beståndsdelar framhållits (ibid.). Statliga granskningar, intervjupersonerna, SOU:n och tidigare forskning har lyft denna problematiken. Likaså pekar rättviseteorin åt samma håll, men där man har en försiktig ståndpunkt mot att man hellre ser mer frihet än inskränkningar och maktutövande från staten (Rawls 2005, s. 90-91). Utifrån samtliga perspektiv gällande tillämpningen av tvångsmedel krävs det att lagstiftningen, samt polisanställda, förhåller sig kring integritetsaspekten. Däremot krävs värdering vid nyttjandet av effektiv tillämpning och brottsbekämpande ändamål som

likvärdiga faktorer. Sammantaget krävs en ständig diskussion mellan aspekterna för att genomföra adekvat och rättssäker tillämpning.

Rådande uppfattningar om integritetsperspektivet kring hemliga tvångsmedel leder också in på begreppet 'prestige' som nämns av intervjupersonerna (Citat 29). Användningen av hemliga tvångsmedel medför risker gällande viljan att lagföra individer som man åtminstone misstänker för brott och utmynnar i en form av missbruk. Däremot är det av vikt att konstatera att detta ska ses som en risk och att det i studien inte finns indikationer på att det har inträffat. Dessutom har tillämpningen av hemliga tvångsmedel grundats i misstankar som har blivit verifierade av åklagare och tingsrätten i enlighet med Figur 1 (se Figur 1, s. 45). Detta samtidigt som även åklagare och domare kan identifieras som gräsrotsbyråkrater med egna typer av handlingsutrymmen.

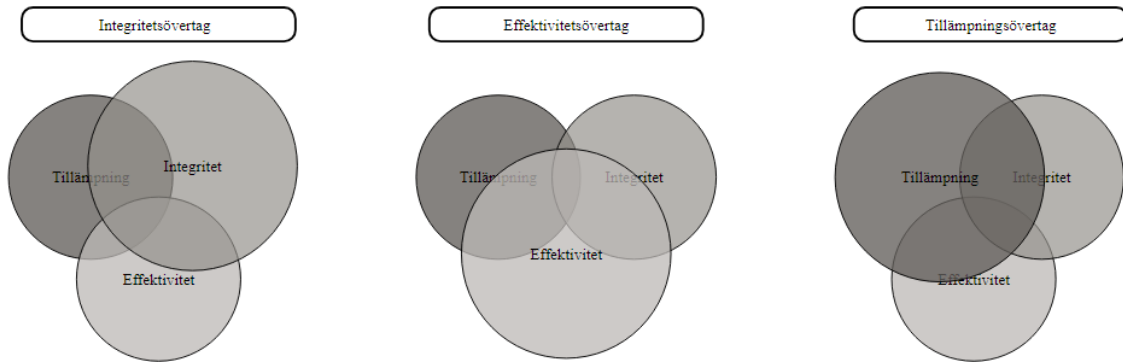
Detta indikerar en gråzon inom användningen av hemliga tvångsmedel och kan analyseras utifrån Lipskys (2010) teoretiska ramverk. Enligt Lipsky (2010, s. 197-198) kan handlingsutrymmet och ageranden från individer strida mot den etablerade lagstiftningen eller policys, vilket kan appliceras på tillfällen där 'prestige' tar överhand i avlyssningsprocessen hos polisanställda (Citat 29). I och med möjligheten att fortsätta lyssna trots avsaknad av användbart bevismaterial samt utrymme för mänskliga faktorer kan tillämpningen bli influerad av icke-lagstadgade element. Trots att den statliga lagstiftningen kan ses som baserad på rationellt beslutsfattande (Björklund 2011, s. 357) rättfärdigas också domstolsbeslut och lagstiftningar gällande integritetskränkningar för dess effektivitet (Husabø 2013, s. 13-16 & se figur 1).

7.5. Slutsats av analysen

Genom studiens fyra teman skapas en större förståelse för hur empirin ser ut och gör det enklare att presentera. Ur analysen ser man hur materialet kan tolkas som en enighet trots att studiens teman i sig delar sig åt. Det finns en samverkan och en balansgång mellan olika intressen (Bloss 2009, s. 227) där intervjupersonerna pratar om att olika

överväganden krävs och sker (Citat 28, 31). För att visualisera detta har en figur skapats där denna balansgång och potentiella problematik illustrerats.

Figur 4. *Samverkan mellan Tillämpning, Effektivitet och Integritet.*

Det som kan ske i praktiken är att den ena cirkeln tar överhand och dominerar de andra två. Till exempel skulle tillämpningen av lagen och den privata integriteten bli väldigt lidande om en 'dålig' effektivitet tog överhand och lades mest fokus på. Däremot skulle lagens tillämpning och effektivitet tappas om integriteten prioriteras mer jämfört med de övriga. Det är därmed viktigt att hitta balans där dessa delar är jämvikt och inte tappar sina funktioner.

8. Diskussion och slutsats

I detta avsnitt kommer en diskussion kring resultatet och analysen att ske där ett vidare perspektiv kommer att antas. Kritiska tankar lyfts där bland annat styrkor och svagheter i efterhand reflekteras över. Studiens syfte reflekteras över och frågeställningarna diskuteras, problematiseras samt besvaras i slutsatsen. Slutligen avhandlas ett avsnitt med vidare forskning.

8.1. Kritiska reflektioner

Genom att reflektera över studien kan man se till att öka reliabiliteten för att vara transparent där materialet får större fokus. Ursprungligen var tanken att ha ett stort fokus på lagändringen från den första oktober 2023 även juridiskt kallad SFS 2023:540. Under arbetets gång förflyttades fokuset till effektiviteten och integritetsaspekten samt implementeringen av lagen, men även hur polisanställda uppfattar den. Därmed läggs mindre fokus på själva lagens tillkomst och utformning och mer på de praktiska delarna som berör polismyndighetens arbete.

Arbetet har krävt en del reflektioner kring den inverkan som forskarna har där tolkningar och teman har skapats utifrån de perspektiv som är befintliga. Vid större eller mindre förkunskap om området hade andra typer av perspektiv eller teman kunnat framkomma vilka hade kunnat ta studien i en annan riktning. Samtidigt är det viktigt att belysa hur forskningsfrågorna spelar en viktig roll i valet av teman och det är utifrån frågorna som dessa fokus har antagits. Med andra frågeställningar hade svaren blivit annorlunda även om materialet hade varit densamma. Frågeställningar besvarades utifrån forskningens perspektiv då materialet från intervjuerna var givande för att besvara dem. Däremot hade fler frågor i intervjuguiden och fördjupade intervjuer kunnat ge ytterligare material och grund för att besvara frågeställningarna.

Ursprungstanken var att studiens urval skulle vara större med fler deltagare i intervjuerna, men på grund av den stängda sektorn med hög sekretess var det enbart ett fåtal som ville och kunde ställa upp. Reflektioner över de 3 intervjuerna som gjordes är att de håller hög kvalitet men att ett större antal hade varit ytterligare givande för att se vilka åsikter och uppfattningar som finns hos polisanställda som jobbar med hemliga

tvångsmedel. Det ska dock poängteras att resultatet ej är generaliserbart, och hade inte heller varit det med fem till tio intervjuer. Men utfallet av studien är den större förståelsen och kunskapen som genereras av de polisanställdas åsikter om det omdebatterade området hemliga tvångsmedel.

8.2. Perspektiv på resultatet

De polisanställdas syn på balansen mellan effektivitet och integritet vid användning av tvångsmedel utgör en central komponent för att förstå implementeringen, lagstiftningen och dess påverkan på medborgarna. Analysen av dessa perspektiv ger en insikt i de komplexa etiska, juridiska och operationella överväganden som präglar tillämpningen av hemliga tvångsmedel inom det svenska rättsväsendet.

Studien ämnar att bidra och berika diskussionen om hemliga tvångsmedels plats inom det svenska samhället. Studien har inte ämnat att besvara en mätbar eller objektiv realia gällande tillämpningen av hemliga tvångsmedel. Genomförandet av en mätbar studie ses som en omöjlighet i och med politiska, ideologiska och kulturella aspekter som bidrar till uppfattningar och åsikter kring ämnet. Således har studien enbart valt att studera en beståndsdel i diskussionen. Just denna beståndsdel avhandlar polisanställda som själva tillämpar lagen och därmed förmedlar sina uppfattningar och åsikter baserat på deras kompetens.

Den insamlade empirin påvisar och konkretiserar hur polisanställdas uppfattningar kan se ut baserade på deras erfarenheter och kompetens inom ämnet. Resultatet visar på hur de intervjuade personerna har en klar och tydlig uppfattning om deras roll i användningen av hemliga tvångsmedel. Denna uppfattning kring ansvarstagandet krävs i rollen där bevarandet av integriteten är av vikt medan de samtidigt bör se möjligheten för effektiv brottsbekämpning. Intervjupersonerna anser att de har en god förståelse för inskränkningen och att deras arbete med hemliga tvångsmedel kommer att förbli effektivt (till och med mer effektivt) och med legitimitet som myndighet.

Genom teoretiska ramverk påvisar studien en fördjupad och nyanserad bild av polisanställdas arbete där tillvägagångssättet är komplext och ofta under sekretess. Både

Lipsky's (2010) samt Rawls' (2005) teorier ser till en ytterligare nivå av hur individer och människor handlar och tänker utanför lagarna och inom samhällets gränser. Resultatens tolkningar kan göras på flertalet sätt om andra teorier och synsätt hade tillämpats på empirin. Genom att integrera forskningsöversiktens insikter och relevanta fynd har studien fått en förankring i befintlig kunskap och bidragit till en fördjupad diskussion kring hemliga tvångsmedel. Även en mer generell utgångspunkt mot rättsväsendets befogenheter som motstrider intervjupersonernas samt de polisiära utgångspunkterna vid effektivitet och integritet. Därigenom har studien kunnat nyansera och fördjupa förståelsen av de etiska, juridiska och operationella aspekterna kring hemliga tvångsmedel. Genom att integrera empiri, teori och tidigare forskning har studien därmed kunnat bidra till en välgrundad analys av hemliga tvångsmedel samt dess implikationer för samhället i stort.

8.3. Slutsats

Sammanfattningsvis har studien visat på hur polisanställda uppfattar sina befogenheter att använda hemliga tvångsmedel som givande och värdefullt i deras brottsbekämpande åtgärder. Empirin visar på att de anser sig vara effektiva med användningen och metoden kan resultera i ytterligare betydelsefull bevisföring i deras ärenden. Trots inkoppling av åklagares och tingsrättens beslut beskrivs handlingsutrymmet för polismyndigheterna som gynnsamt. De gynnsamma befogenheterna regleras utifrån de ramverk och restriktioner som lagen har skapat där de polisanställda uppfattar sina handlingar rättfärdigade. Sammantaget visar resultatet av frågeställningen angående polisanställdas inställning till sina befogenheter som komplex med flera faktorer som exempelvis tillämpning, effektivitet och integritet. Trots detta har intervjupersonerna betonat en positiv hållning gentemot de befogenheter som följer med lagen om hemliga tvångsmedel.

Vidare visar empirin av intervjuerna att de polisanställda uppfattar den inskränkande naturen vid användning av hemliga tvångsmedel, vilket är en del vid nyttjandet av lagen. Intervjupersonerna beskriver sina perspektiv gällande kriminellas integritet samtidigt som de visar förståelse för andras perspektiv gällande integritetskränkningar som inte ligger i linje med de polisanställdas uppfattningar. Däremot anses de medvetna om tredje

persons integritet, medan de fokuserar på effektiviteten av att bekämpa brott och inte integriteten hos den individ som begått brottsliga gärningar. Effektiviteten av att använda hemliga tvångsmedel går därmed före privatlivet enligt intervjupersonerna. De brottsbekämpande medel som polisanställda använder menar intervjupersonerna grundas i hur opinionen ser på arbetet där det numera blir mindre och mindre fokus på integriteten och större fokus på effektiviteten. Trots det menar de polisanställda på att avvägningen mellan effektivitet och integritet är central, men att befogenheterna är rättfärdigade genom lagen.

Studien bidrar till forskningsfältet med polisanställdas uppfattningar i en stängd sektor där förståelse för tillämpningen av hemliga tvångsmedel ökar. Studien nyanserar och fördjupar därmed insikten med kompetens från individer som aktivt verkställer lagstiftningen. Polisanställdas användning av hemliga tvångsmedel är därmed effektivare för brottsbekämpning än den var förut där intervjupersonerna menar att effektiviteten prioriteras över integritet. Detta synsätt menar att de präglas av samhällets opinion och det politiska klimatet, men där en ytterligare ökad förståelse för detta forskningsfält fortfarande är nödvändig.

8.4. Vidare forskning

Under arbetets gång har det framkommit ett flertal områden som hade behövt en egen fördjupning. På grund av den nya lagändringen finns det ett smalt urval av statistik, domar, utredningar och utvärderingar. Vidare forskning skulle kunna anta en kvantitativ ansats om några år där man analyserar statistiken från olika områden eller gör en form av komparativ studie. Avgränsningar i studien krävdes där enbart polisanställda som aktivt arbetar med hemliga tvångsmedel intervjuades. Däremot hade det varit intressant att se om användningen av hemliga tvångsmedel i specifika sektorer hade varit möjlig vid de som idag inte aktivt implementerar den. Alternativt om implementeringarna bör ses över och begränsas ytterligare via lag. Vår studie lade sitt fokus vid uppfattningar och åsikter hos polisanställda, men en vidare forskning hade kunnat se till samhället och allmänhetens åsikter via en enkätstudie.

Referenser

Böcker:

Baier, M, Svensson, M. & Nafstad, I. (2018). *Om rättssociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2016). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken : för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.

Flyghed, J. (2000). Hur kontrolleras brottsligheten på ett lämpligt sätt?. I Flyghed, J. (red.). *Brottsbekämpning - mellan effektivitet och integritet - Kriminologiska perspektiv på polismetoder och personlig integritet*. Lund: Studentlitteratur AB. (s. 9-20).

Hart, C. (2018). *Doing a Literature Review: Releasing the Research Imagination*. SAGE Publications.

Hesslow, G. & Larsson, L. G. (2020). John Rawls: Rättvis fördelning (1967). I Hallberg, P., Jansson, M. & Mörkenstam U. (red.) 2020, *Tretton texter i politisk teori*. Liber AB, Stockholm. (s. 215-235).

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Lipsky M. (2010). *Street-Level Bureaucracy, Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.

Mandle, J. (2009). *Rawls's 'A Theory of Justice': An Introduction*. Cambridge University Press; 1st edition.

Rawls, J. (2005). *Vad rättvisan kräver, Grunddrag i politisk liberalism*. Daidalos AB.

Roberts, P. & Sutch, P. (2016). *Politiskt tänkande, En introduktion*. Lund: Studentlitteratur AB.

Artiklar och media:

Ekonomistyrningsverket Forum (2023). *Vad menas med effektivitet i staten?* 23 februari. <https://forum.esv.se/verksamhetsutveckling/effektivitet/vad-menas-med-effektivitet-i-staten/> [2024-05-06].

Europakonventionen (2021). *Europeiska Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna*. 1 augusti. (CETS nr 213). https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_swe [2024-04-05].

Polismyndigheten (2023). *Grovt kriminella stoppades med 300 kilo dynamit genom hemlig avlyssning*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2023/oktober/grovt-kriminella-stoppades-med-300-kilo-dynamit-genom-hemlig-avlyssning/> [2024-03-27].

Polismyndigheten (2024). *Över 30 gripna efter ny lag om preventiva tvångsmedel*. [Över 30 gripna efter ny lag om preventiva tvångsmedel | Polismyndigheten \(polisen.se\)](https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2024/mars/over-30-gripna-efter-ny-lag-om-preventiva-tvangsmedel) [2024-03-26].

Riksdagen (2023). *EU:s lagar och regler*. <https://www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/sa-fungerar-eu/en-eu-lag-blir-till/eus-lagar-och-regler/> [2024-04-29].

Skr. 2023/24:47 (2023). *Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022*. [Regeringens skrivelse 2023/24:47 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2022](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/redovisning-av-anvandningen-av-hemliga-tvangsmedel-2022) [2024-03-27].

Tidningarnas telegrambyrå. (2022). *Hemliga tvångsmedel ska stoppa gängvåld*. *Aftonbladet*. 24 oktober. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/onn0x0/hemliga-tvangsmedel-ska-stoppa-gangvald> [2024-04-29].

Tillsynsrapport (2021:5) *Polismyndighetens hantering och tillämpning av regler som gäller vid användning av hemliga tvångsmedel*.

https://polisen.se/SysSiteAssets/dokument/tillsynsrapporter/tillsynsrapport-2021_5-hantering-och-tillampning-av-regler-vid-anvandning-av-hemliga-tvangsmedel.pdf

[2024-03-27].

Urinboyev, R., Wickenberg, P. & Leo, U. (2016). Child Rights, Classroom and School Management: A Systematic Literature Review. *International Journal of Children's Rights*, 24 (3).

Vetenskapsrådet. 2017. *God forskningssed*.

<https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/Go>

Wallberg, P. (2024). Öppnar för mer tvångsmedel - trots kritik. *Svenska dagbladet*. 27 mars.

<https://www.svd.se/a/GMzvK6/oppnar-for-mer-tvangsmedel-trots-kritik> [2024-04-29].

World Justice Project (2023). *Rule of Law Index 2023 Global Press Release*. 25 oktober.

<https://worldjusticeproject.org/news/wjp-rule-law-index-2023-global-press-release>

[2024-05-13].

Lagar och förordningar:

Prop. 2022/23:126. *Hemliga tvångsmedel – effektiva verktyg för att förhindra och utreda allvarliga brott*. Regeringskansliet- justitiedepartementet.

SFS 2007:979. *Lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2020:172. *Förordning om hemlig dataavläsning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2020:62. *Lag om hemlig dataavläsning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2023:534. *Lag om ändring i rättegångsbalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2023:540. *Lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2022:19. *Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2023:22. *Datalagring och åtkomst till elektronisk information*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SOU 2023:78. *Hemlig dataavläsning – utvärdering och permanent lagstiftning*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Tidigare forskning:

Bahçecik, Ş.O. (2015) 'The power effects of human rights reforms in Turkey: enhanced surveillance and depoliticisation,' *Third World Quarterly*, 36(6), s. 1222–1236.

Björklund, F. (2011) 'Pure flour in your bag: Governmental rationalities of camera surveillance in Sweden,' *Information Polity*, 16(4), s. 355–368.

Bloss, W.P. (2009) 'Transforming US police surveillance in a new privacy paradigm,' *Police Practice & Research*, 10(3), s. 225–238.

Brayne, S. (2017) 'Big data surveillance: the case of policing,' *American Sociological Review*, 82(5), s. 977–1008.

Dahl, J.Y. (2020) 'Chameleonizing: A microsociological study of covert physical surveillance,' *European Journal of Criminology*, 19(2), s. 220–236.

Eneman, M., Ljungberg, J., Raviola, E. & Rolandsson B. (2022) 'The sensitive nature of facial recognition: Tensions between the Swedish police and regulatory authorities¹,' *Information Polity*, 27(2), s. 219–232.

Freiwald, S. and Métille, S. (2013) 'Reforming Surveillance Law: the Swiss model,' *Social Science Research Network* [Preprint].

Harfield, C. (2010) 'The governance of covert investigation,' *Melbourne University Law Review Association Inc.*, 34(3), s. 773–804.

Husabø, E.J. (2013) 'Counterterrorism and the expansion of proactive police powers in the Nordic states,' *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 14(1), s. 3–23.

Loftus, B. and Goold, B.J. (2012) 'Covert surveillance and the invisibilities of policing,' *Criminology & Criminal Justice*, 12(3), s. 275–288.

Loftus, B. (2019) 'Normalizing covert surveillance: the subterranean world of policing,' *British Journal of Sociology*, 70(5), s. 2070–2091.

Loftus, B., Goold, B. J. and Giollabhuí, S. M. (2015) 'From a visible spectacle to an invisible presence: the working culture of covert policing,' *British Journal of Criminology*, 56(4), s. 629–645.

Naarttijärvi, M. (2013) 'För din och andras säkerhet: Konstitutionella proportionalitetskrav och Säkerhetspolisens preventiva tvångsmedel,' *IUSTUS FÖRLAG*.

Naarttijärvi, M. (2016) 'Swedish police implementation of IMSI-catchers in a European law perspective,' *Computer Law and Security Report/Computer Law & Security Report*, 32(6), s. 852–867.

Ross, J.E. (2007) 'The place of covert surveillance in Democratic societies: A comparative study of the United States and Germany,' *the American Journal of Comparative Law*, 55(3), s. 493–579.

Sausdal, D. (2018) 'Everyday deficiencies of police surveillance: a quotidian approach to surveillance studies,' *Policing & Society*, 30(4), s. 462–478.

Stoykova, R. (2021) 'Digital evidence: Unaddressed threats to fairness and the presumption of innocence,' *Computer Law and Security Report/Computer Law & Security Report*, 42.

Turanjanin, V. (2022) 'When does bulk interception of communications violate the right to privacy? The limits of the state's power and the European Court of Human Rights Approach,' *International Cybersecurity Law Review*, 4(1), s. 115–136.

Ünver, H.A. (2018) 'Politics of Digital Surveillance, National Security and Privacy,' *Centre for Economics and Foreign Policy Studies*, 2, s. 1–21.

Bilagor

Bilaga 1.

	Rätt och normer inom staten	vardagslivets rätt och normer
Börat	Kodifierad statsrätt	Sociala normer
Varat	Rättslig praxis	Social praxis

Bilaga 2.

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Peer-reviewed	Icke-peer reviewed
Vetenskapliga artiklar författad på engelska, eller svenska.	Forskning författade på de resterande språken.
Forskning som är objektiv och opartisk	Forskning som är subjektiv och partisk
Årtal mellan 2009 och 2024	Årtal innan 2009
Sökbaser: Lubsearch, JStor, Taylor & Francis samt Scopus	Andra databaser för artikel sökningar
Vetenskapliga artiklar och studier	böcker, kandidat- och masteruppsatser

Bilaga 3.

Artikel	Författare	År	Land/ Länder	Språk	Metod	Induktiv/ Deduktiv	Cite ring
1	<i>Husabø E. J</i>	2013	Norden	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	15
2	<i>Björklund F.</i>	2011	Sverige	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	1
3	<i>Stoykova R.</i>	2021	Nederländerna	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	16
4	<i>Naarttijärvi M.</i>	2016	Sverige	Engelska	Litteraturstudie	Induktiv	1
5	<i>Loftus B. & Goold B.</i>	2012	UK	Engelska	Etnografi	Induktiv	33
6	<i>Eneman M., Ljungberg J., Raviola E. & Rolandsson B.</i>	2022	Sverige	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	2
7	<i>Turanjanin V.</i>	2023	EU, UK & Sverige	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	0
8	<i>Naarttijärvi M.</i>	2013	Sverige	Svenska	Litteraturstudie	Deduktiv	33
9	<i>Loftus B.</i>	2019	UK	Engelska	Litteraturstudie	Induktiv	21
10	<i>Harfield C.</i>	2010	USA	Engelska	Litteraturstudie	Induktiv	12
11	<i>Ross J. E.</i>	2007	USA & Tyskland	Engelska	Diskurs	Induktiv	39
12	<i>Brayne S.</i>	2017	USA	Engelska	Intervjustudie/ Etnografi	Deduktiv	386
13	<i>Freiwald S. & Métille S.</i>	2013	Schweiz & USA	Engelska	Litteraturstudie	Induktiv	28
14	<i>Ünver H. A.</i>	2018	Global	Engelska	Forskningsrapport	Deduktiv	19
15	<i>Sausdal D.</i>	2018	Danmark	Engelska	Etnografi	Induktiv	13
16	<i>Bloss W. P.</i>	2009	USA	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	20
17	<i>Bahcecik S. O</i>	2015	Turkiet & EU	Engelska	Litteraturstudie	Deduktiv	10
18	<i>Dahl J. Y.</i>	2022	Norge	Engelska	Intervjustudie	Induktiv- Deduktiv	1
19	<i>Loftus B., Goold B. & Giollabhui S. M.</i>	2016	Storbritannien	Engelska	Etnografi	Deduktiv	21

Bilaga 4.

Vi kan börja med att du får berätta lite om dig själv och din karriär/ditt jobb?

Hur länge har du jobbat som polis/utredare?

Vad är din befattning i nuläget?

- Hur länge har du jobbat på din nuvarande post?
 - Vilka befattningar har du haft innan?
 - Vad tyckte du om dem?

Berätta om din arbetsplats och en vanlig arbetsdag.

- Hur trivs du på din arbetsplats nu?
- Finns det nåt som du skulle vilja ändra på?

Vilka typer av brott inkluderar ditt arbete? Vill du berätta mer om det?

- Vanligaste brottet som utreds?
- Vilken straffskala gäller dessa brott?
- Kan du utveckla det du sa innan om X, vad menar du med DET?

Kan du beskriva hur det ser ut när en lagändring sker?

- Vad har polisen (du) för rutiner, eller tillvägagångssätt när en lagändring sker?
 - Hur lång tid tar det för ett skifte att ske?
- När har ert arbetssätt anpassats till en lagändring?
 - Vad beror det på tror du?
 - Hur ofta påverkas ditt arbete av lagändringar?
- Finns det något som underlättar eller försvårar arbetet för dig?

Hur uppfattar du allmänhetens syn på hemliga tvångsmedel?

Hur uppfattar du att polisen arbetar med hemliga tvångsmedel?

- Hur jobbar din avdelning med hemliga tvångsmedel?

I vilka typer av brott kan poliser/utredare som jobbar i din sektion använda hemliga tvångsmedel?

Hur ser din erfarenhet ut med hemliga tvångsmedel?

- När använder du det?
- Hur ofta använder du det?
- (Inte specifikt något fall) Kan du nämna några hemliga tvångsmedel som används?

I vilka brott som du utreder använder du hemliga tvångsmedel?

- Vad tänker du kring att det just är dessa brotten? utveckla
- Hade det kommit till användning i andra brott tror du?

På vilket sätt hjälper denna lagen ditt nuvarande arbete?

- exemplifiera detta

Känner du att du hade behövt någon ny lag eller en korrigerig av en befintlig lag för att förenkla ditt arbete?

- Exempel eller förslag?

Hur är denna metod eller arbetssätt reglerad inom polismyndigheten?

Ser du några risker eller problem med att använda hemliga tvångsmedel såsom det ser ut idag?

Hur ser du på integritetskränkandet som hemliga tvångsmedel medför?

Hur ser du på effektivitet respektive integriteten när det kommer till hemliga tvångsmedel?

Skulle du kunna berätta om du anser att polisen har ett brett handlingsutrymme när det kommer till tillämpningen av hemliga tvångsmedel?

Finns ett före och ett efter lagändringen 1 oktober 2023? Märker du någon skillnad?

Har det hänt några förändringar gällande problematiken sedan lagändringen oktober 2023?

Bilaga 5.

Huvudtema	Tillämpning	Lagstiftning	Effektivitet	Integritet
Underteman	Implementering	Brotten som ingår	Prevention	Kränkning av privatliv
	Rutiner	Polisanställdas uppfattning	Stödbevisning	Vem?
	Erfarenhet	Opinion	Teknik	Kriminellas integritet
				Tredje-part